

บทที่ 2

เอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

การประชาสัมพันธ์

ความหมายของการประชาสัมพันธ์

คำว่า "การประชาสัมพันธ์" หากวิเคราะห์ตามรูปศัพท์แล้ว เป็นคำที่แปลมาจากในภาษาอังกฤษว่า "Public Relation"

Public แปลเป็นภาษาไทยว่า "ประชา" หมายถึง หมู่คนหรือกลุ่มคน

Relation แปลเป็นภาษาไทยว่า "สัมพันธ์" หมายความว่า การผูกพัน ดังนั้น คำว่า การประชาสัมพันธ์ สามารถแปลความหมายได้ว่า "การเกี่ยวข้องกับหมู่มุ่คน" วิชาการประชาสัมพันธ์ จึงเป็นวิชาที่ว่าด้วยการเกี่ยวข้องกับหมู่มุ่คน หรือความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน สถาบันกับประชาชนนั่นเอง (วิรัช ลภีรัตนกุล, 2526) คำศัพท์ของคำนี้ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง "การติดต่อสื่อสารเพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันถูกต้องต่อกัน"

ซึ่งคำนี้ มีการนิยามหรือให้คำจำกัดความค่อนข้างกว้างขวางมาก ทั้งความหมายในเชิงวิชาการและการปฏิบัติการที่กว้างไกล กล่าวคือ

เบอร์แนยส์ (Bernays, 1952 อ้างถึงใน วิรัช ลภีรัตนกุล 2526) ได้ให้คำจำกัดความว่า การประชาสัมพันธ์มีความหมาย 3 ประการ คือ

1. เป็นการเผยแพร่ชี้แจงข่าวสารให้ประชาชนทราบ
2. ชักชวนให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเห็นพ้องด้วยกับวัตถุประสงค์ และสนับสนุนการดำเนินการของสถาบัน
3. ประสานความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและวิธีดำเนินงานของสถาบัน

Scott M. Cutlip and Allen H. Center (1978) ผู้ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิชา
การประชาสัมพันธ์ในช่วงยี่สิบกว่าปีนี้ได้ให้ความหมายไว้ว่า

"การประชาสัมพันธ์ คือ การติดต่อสื่อสาร และสื่อความนโยบาย
ของหน่วยงานไปยังประชาชนที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันเป็นแนวทาง
ตรวจสอบความคิดเห็น ความรู้ และความต้องการของประชาชนใน
หน่วยงาน หรือ องค์กรทราบ เพื่อสร้างความสนับสนุนอย่างแท้จริง
ให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย และให้สามารถปรับหน่วยงานให้สอดคล้อง
กลมกลืน ตามแนวคิดของสังคมได้"

สมาคมการประชาสัมพันธ์ระหว่างประเทศ International Public Relations
Association (IPRA) (อ้างถึงใน อับซครี ปลอดเปลี่ยา, 2533) ได้ให้ความหมายของ
การประชาสัมพันธ์ว่า การประชาสัมพันธ์ คือ ภาระหน้าที่ของฝ่ายบริหารหรือฝ่ายจัดการ
(Management Function) ซึ่งต้องอาศัยการวางแผนงานที่ดี และมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง
สม่ำเสมอ เพื่อสร้างสรรค์และธำรงรักษาไว้ซึ่งความเข้าใจดี มีความเห็นอกเห็นใจ
(Sympathy) และได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากกลุ่มประชาชนที่องค์กร สถาบันเกี่ยวข้องอยู่
โดยองค์กรจะต้องใช้วิธีการวัดประเมินถึงประชาชนตามที่ประชาชนมีต่อองค์กร แล้วนำมาใช้
ประกอบเป็นแนวทางในการพิจารณากำหนดเป็นแผนงานและนโยบายของ องค์กร สถาบัน
เพื่อให้สอดคล้องกับประชาคติหรือความต้องการของประชาชน พร้อมทั้งใช้วิธีการเผยแพร่
กระจายข่าวสารสู่ประชาชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือและบรรลุถึงผลประโยชน์ร่วมกันของทั้ง
สองฝ่าย คือ องค์กรและกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง

ในหนังสือค้นทานุกรมสื่อสารมวลชน (อ้างถึงใน วิรัช ลภีรัตนกุล 2532) ได้ให้
ความหมายของการประชาสัมพันธ์ว่า

"การประชาสัมพันธ์ หมายถึง กิจกรรมที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตามแผนที่ได้วางไว้
เพื่อเสริมสร้างความเชื่อถือ ศรัทธาในบุคคลและสถาบัน ซึ่งการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย
กระบวนการ 4 ประการ คือ

1. การค้นคว้าหาข้อมูล (Fact-Finding)
2. การวางแผน (Planning)

3. การสื่อสาร (Communication)

4. การติดตามประเมินผล (Evaluation)

สอาด ตันศุภผล (2500) อาจารย์ผู้ซึ่งมีความสำคัญมากผู้หนึ่ง ในการวางรากฐาน การเรียนการสอนวิชาการประชาสัมพันธ์ของไทยในปัจจุบันได้กล่าวว่า

"การประชาสัมพันธ์ คือ วิธีการของสถาบันอันมีแผนการ และกระทำต่อเนื่องกันไป ในอันที่จะสร้างหรือยังให้เกิดความสัมพันธ์อันดี กับกลุ่มประชาชน เพื่อให้สถาบันและกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ ความเข้าใจ และให้ความสนับสนุนร่วมมือซึ่งกันและกัน อันจะเป็นประโยชน์ในสถาบันนั้นดำเนินงานไปได้ผลดี สมความมุ่งหมาย โดยมีประชาคมติเป็นแนวบรรทัดฐานอันสำคัญด้วย"

วิรัช ลภีรัตนกุล (2526 : 21) ได้ให้ความหมายของประชาสัมพันธ์ว่า การประชาสัมพันธ์ คือ การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดี (Good Relationship) ระหว่างองค์การสถาบันกับกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อหวังผลในการร่วมมือและสนับสนุนจากประชาชน

ชม ภูมิภาค (2526) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้

"การประชาสัมพันธ์ คือ ความพยายามของหน่วยงานที่ได้กระทำ โดยมีการวางแผนอย่างดี และปฏิบัติตามแผนนั้น เพื่อส่งสารให้กลุ่ม ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน และ กิจการของหน่วยงาน โดยถือว่าทัศนคติและความเข้าใจที่ดีเช่นนั้น จะทำให้หน่วยงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยัง เป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่ต้องตรวจสอบทัศนคติหรือประชาคมติ เพื่อที่ จะปรับปรุงกิจการและนโยบายของหน่วยงาน เป็นผลดีต่อหน่วยงาน และเป็นการสื่อสาร และรับสารจากประชาชนซึ่งเป็นกระบวนการ สองทาง"

อัปษรศรี ปลอดเปลี่ยว (2533) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้

"การประชาสัมพันธ์ที่ดีนั้น หมายถึง วิธีการของหน่วยงาน หรือสถาบันที่ดำเนินงานอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง โดยมี แผนการดำเนินงานที่ถูกต้อง และกระทำต่อเนื่องกันไป ในการที่จะสร้างหรือก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีของบุคคลหรือสถาบัน กับ กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มีความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understanding) ความเชื่อถือ (Belief) ความศรัทธา (Trust) ให้ความสนับสนุนร่วมมือซึ่งกันและกัน อันจะเป็นประโยชน์ให้สถาบันหรือหน่วยงานนั้นสามารถดำเนินงาน ไปด้วยดีสมความมุ่งหมาย มีการดำเนินงานในระบบยุติ (two-way process) โดยมีการใช้ประชาคมติเป็นแนวบรรทัดฐาน"

จากความหมายของการประชาสัมพันธ์ข้างต้นดังกล่าว พอสรุปได้ว่า

"การประชาสัมพันธ์ คือ การดำเนินงานอย่างมีแผนการขององค์การสถาบัน เพื่อที่จะให้และรับข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนทั่วไป และช่วยสื่อสารให้บุคคลในสถาบันร่วมมือร่วมใจกันปรับตัว เข้าหากัน และเกิดทัศนคติที่ดีต่อสถาบัน และเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้งานดำเนินไปด้วยดี โดยที่ประชาคมติเป็นแนวบรรทัดฐาน อันจะต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. เป็นการทำงานที่มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างสถาบันและประชาชน
2. เป็นการทำงานที่มีการวางแผน สุขุมรอบคอบ และมีการติดตามผล ตามแผนการที่ได้กำหนดไว้
3. เป็นการทำงานในรูปของการสื่อสาร ซึ่งเป็นการสื่อสารสองทาง และเป็น การสื่อสารที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการโน้มน้าวใจ
4. เป็นการทำงานที่ต้องการมีอิทธิพลต่อความคิดเห็น หรือทัศนคติของประชาชน
5. เป็นการทำงานที่ต่อเนื่อง

ความหมายของการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

กัญญา สาร (2526) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนว่า การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) หมายถึง การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่ง กับประชาชนซึ่งกลุ่มบุคคลนั้นมีหน้าที่ต้องรับใช้หรือให้บริการ การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน (School Public Relations) เป็นกระบวนการไมตรีสัมพันธ์สองทาง (two-way process) คือ โรงเรียนเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับบรรดาความคิดต่าง ๆ สัมพันธ์กับประชาชนที่เกี่ยวข้อง

ชม ภูมิภาค (2526) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียน เป็นขบวนการที่จะสร้างความสัมพันธ์กันในการทำงานแบบเป็นมิตร ระหว่างโรงเรียนและชุมชน เป็นการกระทำที่จะช่วยให้ชุมชนได้ทราบถึงเรื่องราวของโรงเรียน ทราบถึงโครงการต่าง ๆ ของโรงเรียน

อรุณ งามดี (2514) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์ เป็นการดำเนินงานอย่างมีแบบแผนและกระทำต่อเนื่องกัน เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับโรงเรียน ด้วยวิธีการที่ประชาชนยอมรับและมีการติดต่อไปมาทั้งสองฝ่าย

เสนีย์ แดงวัง (2525) กล่าวถึง การประชาสัมพันธ์โรงเรียนว่า หมายถึง วิธีการของโรงเรียน หรือสถาบันอันมีแผนการกระทำที่ต่อเนื่องกันไป ในอันที่จะสร้างหรือทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้โรงเรียนหรือสถาบันกับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจ และสนับสนุนร่วมมือซึ่งกันและกัน อันจะเป็นผลให้การดำเนินงานของโรงเรียน หรือ สถาบันได้ผลดีตามความมุ่งหมายหรือแผนงานที่วางไว้

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2525) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียน หมายถึง การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มบุคคล ผู้ทำหน้าที่อยู่ในโรงเรียนตั้งอยู่ หรือกับผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษา รวมทั้งองค์การหรือบุคคลภายนอกที่มีส่วนสัมพันธ์กับโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องรับใช้หรือบริการ การประชาสัมพันธ์โรงเรียน จึงควรเป็นกระบวนการไมตรีสัมพันธ์สองทาง

เอกชัย กี่สพันธ์ (2527) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียน (School Public Relations) หมายถึง การดำเนินงานเพื่อสร้างความเข้าใจ หรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล หรือกลุ่มบุคคล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เพื่อให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือที่ดีในการบริหารโรงเรียน

อัปษรศรี ปลอดเปลี่ยว (2533) สรุปความหมายของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ว่า

การประชาสัมพันธ์โรงเรียน คือ การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มบุคคล ผู้ที่ทำหน้าที่อยู่ในโรงเรียนกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่หรือกับผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษารวมทั้งองค์การหรือบุคคลภายนอกที่มีส่วนสัมพันธ์กับโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องรับใช้หรือให้บริการ ดำเนินงานอย่างมีแบบแผน ต่อเนื่องและเป็นกระบวนการไมตรีสัมพันธ์สองทาง

สมาคมผู้บริหารโรงเรียนอเมริกัน American Association of School Administrators เขียนในหนังสือ Public Relations for America's School, 1952 (อ้างถึงใน อัปษรศรี ปลอดเปลี่ยว 2533) ได้เขียนไว้ว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นการร่วมมือกันอย่างแท้จริงในการวางแผนและทำงาน เพื่อโรงเรียนที่ดีทั้งหลาย ด้วยการทั้งให้และรับข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากชุมชน การประชาสัมพันธ์เป็นกระบวนการไมตรีสัมพันธ์สองทาง เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ที่พื้นฐานของความเข้าใจดีต่อกันและร่วมกันทำงาน เป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ

Kindred (1957) ได้ให้ความหมายของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนว่า

"การประชาสัมพันธ์โรงเรียน คือกระบวนการติดต่อสื่อสารสองทาง ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีความประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนได้มีความเข้าใจ และเห็นความจำเป็นในการปฏิบัติงานทางการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนที่มีความรู้ความสามารถเหล่านั้น มีความสนใจและร่วมมือในการปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียน"

จากความหมายของการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนดังกล่าว สรุปได้ว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียน หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มบุคคลภายในโรงเรียน และกลุ่มประชาชนภายนอกที่มีส่วนสัมพันธ์กับโรงเรียน หรือกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ให้มีความเข้าใจที่ดี และร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน โดยกระบวนการไมตรีสัมพันธ์ ทั้งสองทาง ซึ่งร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน โดยกระบวนการไมตรีสัมพันธ์ ทั้งสองทาง ซึ่งโรงเรียนเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับบรรดาความคิดเห็นต่าง ๆ สัมพันธ์กับบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ความจำเป็นและความสำคัญในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

ในฐานะที่โรงเรียนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ซึ่งตั้งอยู่ได้ด้วยความเชื่อถือและความร่วมมือจากประชาชน การประชาสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งจำเป็น สำหรับโรงเรียนในการที่จะกระตุ้นให้ประชาชนหันมาสนใจ และให้ความร่วมมือในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน ซึ่ง นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2526) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการประชาสัมพันธ์โดยยึดแนวความคิด และการปฏิบัติงาน ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์และสร้างภาพพจน์ที่ดีของหน่วยงาน
2. เพื่อความมีระบบระเบียบ ความซื่อสัตย์ และมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่องที่จะให้การศึกษาแก่ประชาชนในชุมชน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายโครงการศึกษา ปัญหาและสัมฤทธิ์ผลของโรงเรียน
3. เพื่อค้นหาแนวทางความคิดของประชาชนในชุมชนที่มีต่อโรงเรียน และความต้องการของชุมชนที่จะให้โรงเรียนจัดการศึกษา เพื่อบุตรหลานของท่าน
4. เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ในอันที่จะปรับปรุงและขยายกิจการงานของโรงเรียนให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ชม ภูมิภาค (2526) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่โรงเรียนต้องจัดการประชาสัมพันธ์ไว้

4 ประการคือ

1. ในระบบสังคมประชาธิปไตย รัฐมีข้อผูกพันจะต้องแจ้งกิจการต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินไปให้ประชาชนทราบ ซึ่งโรงเรียนก็เป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐ

2. โรงเรียนจะกระทำกิจการต่าง ๆ ได้สำเร็จขึ้นอยู่กับความสนใจ ความเข้าใจ ความมั่นใจที่ประชาชนให้แก่โรงเรียน เหตุที่โรงเรียนไม่เป็นที่เข้าใจถูกต้องให้หมู่ประชาชน อาจเนื่องมาจากสาเหตุ 2 ประการ คือ โรงเรียนมีความซับซ้อนมากขึ้นกว่าเดิมมาก จึงทำให้เข้าใจยาก คนภายนอกวงการตามไม่ทัน และครูหรือนักการศึกษาไม่พอใจที่จะเห็นใครมายุ่งเกี่ยวกับโรงเรียน

3. การศึกษาที่เด็กจะได้รับ หากจะให้ดีที่สุดนั้นย่อมต้องการความร่วมมือระหว่าง ส่วนต่าง ๆ ของสังคมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตเด็ก โรงเรียนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสิ่งที่จะช่วยให้การศึกษาทั้งหมด

4. ด้วยโครงการประชาสัมพันธ์ที่ดีเท่านั้น ที่จะเอาชนะอิทธิพลของกลุ่มอิทธิพล เพื่อมุ่งผลประโยชน์ของตนเอง

การดำเนินชีวิตในภาวะการณ์ปัจจุบัน เศรษฐกิจมีส่วนบังคับให้พ่อบ้านแม่บ้านจำ เป็นต้องช่วยกันทำมาหากิน ชีวิตประจำวันจึงเต็มไปด้วยความเร่งรีบ ทำงานแข่งกับเวลา ไม่มีเวลาพอที่จะเอาใจใส่กับครอบครัวเท่าที่ควร ภาระในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานให้มีความฉลาดทาง ด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคมและศีลธรรมจึงตกอยู่กับโรงเรียนแทบทั้งสิ้น ซึ่ง อับชรรี พลอดเปลิยัว ได้กล่าวถึงความสำคัญของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ดังนี้

1. ในด้านความสำคัญต่อโรงเรียน การประชาสัมพันธ์เป็นการเสนอรายงานให้ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน ทราบถึงการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ เข้าใจ ระเบียบ เหตุผล ความจำเป็นที่จะต้องมีกฎระเบียบ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตาม และใน บางครั้งอาจช่วยกันแก้ปัญหาการศึกษาของนักเรียน ช่วยคลี่คลายบรรเทาข้อข้องใจ และสิ่งที่จะ ทำให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ไม่ติ ช่วยให้มีความเข้าใจ และเห็นใจโรงเรียน มองครู และนักเรียนด้วยความเชื่อถือ และนิยมยกย่อง

2. ในด้านความสำคัญต่อผู้ปกครอง การประชาสัมพันธ์ เป็นการสร้างความ เป็นอันหนึ่งอันเดียว และให้ความร่วมมือกัน ทั้งบ้าน โรงเรียนและชุมชน ช่วยประเมินความต้องการ มีโอกาสสนองตอบความต้องการอันแท้จริงของผู้ปกครอง และประชาชนในท้องถิ่นได้

3. ส่วนสำคัญต่อประชาชน โรงเรียนในฐานะเป็นสังคมหน่วยหนึ่ง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคมใหญ่ มีหน้าที่ให้ความรู้ส่งเสริมพัฒนาสมาชิกที่ดี มีประสิทธิภาพให้กับสังคมได้รับเงิน สนับสนุนจากภาษีของราษฎร และได้รับความไว้วางใจจากผู้ปกครอง ส่งบุคลากรกลุ่ลิดาเข้ามา

ศึกษาหาความรู้ ดังนั้น ความเคลื่อนไหวทางการดำเนินการจัดการศึกษาของโรงเรียน ประชาชนจึงควรมีสิทธิจะต้องทราบ จะต้องเข้าใจ การประชาสัมพันธ์จะช่วยให้การสร้างชื่อเสียงเกียรติคุณ ความเชื่อถือ เลื่อมใส ความนิยม มั่นใจในโรงเรียน สนับสนุนให้ประชาชน เห็นความสำคัญของการศึกษา และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ มีส่วนดูแลช่วยเหลือด้วยกำลังกาย จิตใจ วัสดุ แรงงาน และเงิน โดยโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการบริการ ประชาคมทางด้าน การศึกษา วัฒนธรรมและบริการ

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าสาเหตุที่โรงเรียนต้องจัดการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เนื่องจากความเชื่อในหลักของประชาธิปไตย ที่ประชาชนทุกคน พึงมีส่วนรับรู้และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถาบันองค์การในสังคมของประชาชนเหล่านั้น เนื่องมาจากประชาชนเป็นผู้เสียภาษี เพื่อการก่อตั้งและดำเนินงาน

ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

การประชาสัมพันธ์โรงเรียน เป็นงานที่ต้องอาศัยความพยายามทำงานอย่างจริงจัง ของครูและผู้บริหารการศึกษา ชม ภูมิภาค ได้ยกคำกล่าวของอับราฮามลินคอล์น ที่นิยมไว้ใน หนังสือหลักการประชาสัมพันธ์ของเขาว่า "ถ้าหากประชาชนพอใจแล้ว จะไม่มีอะไรล้มเหลว แต่ถ้าหากประชาชนไม่พอใจจะไม่มีอะไรทำได้สำเร็จเลย" (With Public Sentiment, nothing can fail. Without it, nothing can Succeed) จากคำพูดนี้ ถ้าหาก เป็นจริงแล้ว การประชาสัมพันธ์โรงเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในการดำเนินงานนั้น สถาบันต้องให้โอกาสประชาชนในการพูดหรือเขียน เพื่อที่จะแสดงออกซึ่งความคิดเห็นโดยเสรี ที่เขามีต่อสถาบันด้วย

วิจิตร อาวะกุล (2526) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน มิได้มีความหมายเพียงการโฆษณาชื่อเสียง กิจกรรมหรือเผยแพร่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโรงเรียน ให้ประชาชนทราบเท่านั้น ความมุ่งหมายของการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียนมีความหมายกว้างออกไปอีก 11 ประการ คือ

1. เพื่อให้นักเรียน ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง เข้าใจระเบียบ เหตุผลและความจำเป็นที่จะต้องมีกฎระเบียบให้รู้ให้เข้าใจ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติ

2. เป็นการรายงานให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ประชาชน ได้ทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
3. เป็นการสร้างชื่อเสียง เกียรติคุณ ความเชื่อถือ เลื่อมใส ความนิยมมั่นใจในโรงเรียนให้เกิดในหมู่ประชาชนทั่วไป
4. ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา ให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เป็นหน้าที่ในฐานะประชาชนคนหนึ่งในท้องถิ่นที่จะต้องให้ความร่วมมือ ความสนใจมีส่วนร่วมดูแลและช่วยจัดการศึกษาของโรงเรียน
5. เชิญชวนและส่งเสริมสนับสนุน ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลโรงเรียนในเรื่องของการศึกษา อาจเป็นการช่วยเหลือด้านกำลังกาย จิตใจ วัสดุ แรงงาน ตลอดจนเงินตรา
6. ส่งเสริมให้ครูกับนักเรียนและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เพื่อช่วยกันแก้ปัญหาการศึกษาของเด็ก ครู โรงเรียนและบ้าน
7. เพื่อให้โรงเรียนดำเนินนโยบายเปิดประตู (Open door Policy) โดยเป็นศูนย์กลางการบริการประชาคมทางด้านการศึกษา วัฒนธรรม และบริการ
8. เพื่อให้โรงเรียนได้มีโอกาสตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อชุมชนนั้นได้อย่างแท้จริง
9. ช่วยแก้ไขขัดปิดเป่าความขัดแย้งบรรดาขัดข้องใจทั้งหลายในแง่ต่าง ๆ ที่นักเรียน ผู้ปกครอง ครู ประชาชน ที่มีต่อโรงเรียนให้สิ้นไป ให้ทุกฝ่ายมองตัวเองด้วยความชื่นชม มีความเชื่อถือและนิยมยกย่อง
10. เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง ให้เกิดทั่วไปอย่างไม่จำกัด โดยถือว่าโรงเรียนเป็นของชุมชนเพื่อชุมชน บริหารโดยผู้ที่อยู่ในชุมชนนั้น
11. เพื่อเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เสนอแนะเพื่อปรับปรุงการศึกษาให้เป็นไปตามความคิด ความต้องการของสังคม ท้องถิ่น ชุมชนมิใช่เพียงแต่เป็นไปตามความต้องการของครู หรือโรงเรียนเท่านั้น

เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2526) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการประชาสัมพันธ์ไว้

6 ประการ คือ

1. เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชน ที่โรงเรียนตั้งอยู่
2. เพื่อเป็นการแถลงหรือแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโรงเรียนให้ประชาชนทราบ
3. ส่งเสริมหรือชักชวนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนช่วยเหลือโรงเรียน ในเรื่องการจัดการศึกษา
4. เพื่อขจัดปัญหาความไม่เข้าใจ ความขัดแย้งต่าง ๆ ที่ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนมีต่อโรงเรียนให้หมดสิ้นไป
5. เพื่อสร้างความสำนึกให้เกิดขึ้นในหมู่ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และชุมชนควรรีให้ความสนใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนด้วย
6. เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความนิยม และความมั่นใจในโรงเรียน ให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน

อุทัย หิรัญโศ (2520) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์นั้นมิวัตถุประสงค์ ดังนี้คือ

1. เพื่อสร้างความนิยม (Goodwin) ความมุ่งหมายของการประชาสัมพันธ์ คือ การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มชน วิธีที่จะทำให้บรรลุความมุ่งหมายได้วิธีหนึ่งคือ การสร้างความนิยมชมชอบ โดยการแสดงให้เห็นคุณงามความดี การเผยแพร่ให้รู้ การชี้แจงให้เข้าใจ อันจะเป็นทางให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใส และเกิดความผูกพันทางใจ การสร้างความนิยมนี้ มีวิธีทางปฏิบัติได้หลายทาง แต่ที่นับว่าสำคัญยิ่งก็คือ การยังให้เกิดและรักษาไว้ซึ่งความนิยม และสนใจตลอดไป กิจกรรมการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความนิยม จึงต้องมุ่งมันไปในสิ่งที่ประชาชนพึงพอใจ
2. เพื่อป้องกันชื่อเสียงมิให้เสื่อมเสีย (Reputation) วัตถุประสงค์ในข้อนี้ คือ การพัฒนาปรับปรุงตัวเอง แก้ไขพฤติกรรม ระเบียบและวิธีการปฏิบัติต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความไม่พอใจหรือไม่สะดวกใจเกี่ยวกับบริการที่ให้แก่ประชาชน ความไม่สะดวกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะทำให้ประชาชน เข้าใจผิดหรือมองไปในแง่ร้าย แล้วจะนำไปวิพากษ์วิจารณ์จนทำให้เสียชื่อเสียง วัตถุประสงค์ในข้อนี้กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การสร้างมโนภาพ หรือ จินตนาการที่สดใส ปราศจากมลทินให้แก่ประชาชนนั่นเอง

3. เพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และเรียกร้องความร่วมมือ การประชาสัมพันธ์ นั้น มิใช่เป็นการโฆษณาสินค้า หรือการโฆษณาชวนเชื่อ หากแต่เป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง บนพื้นฐานของความจริงและชอบธรรม ความร่วมมือสนับสนุนที่เกิดจากการดำเนินงาน ประชาสัมพันธ์ ที่เกิดขึ้นด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง มีเหตุผล มิใช่เกิดขึ้นเพราะการจูงใจด้วย เล่ห์ที่มีชอบ

พณีส หันนาคินทร์ (2513) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการจัดประชาสัมพันธ์ไว้ ดังนี้

1. แลกส่งข่าวสาร (Information) ต่าง ๆ ที่ผู้ปกครองต้องการทราบการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งได้ส่งบุตรหลานมาเข้าเรียน
2. หากความร่วมมือจากชุมชน ทำให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียนดียิ่งขึ้น ย่อมจะสามารถขจัดความคิดเห็นขัดแย้งระหว่างนโยบายของโรงเรียน กับความเชื่อถือ หรือความรู้สึกนึกคิดของผู้ปกครองในชุมชนนั้นได้
3. ป้องกันความเข้าใจผิด และป้องกันการถูกโจมตี หรือวิพากษ์วิจารณ์อย่างไม่เป็นธรรมจากบุคคลที่ไม่เป็นมิตรต่อโรงเรียน หรือต่อบุคคลในโรงเรียน โดยเฉพาะครูใหญ่เอง
4. เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนเห็นคุณค่าทางการศึกษา และพยายามที่จะเรียนต่อไปเมื่อทราบจุดหมาย วิชาที่สอนในโรงเรียน ตลอดจนแนวทางที่จะประกอบอาชีพที่จะเรียนต่อในเมืองจบออกจากโรงเรียนนั้นไปแล้ว
5. ทำให้ผู้ปกครองเกิดความเชื่อมั่นในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น เพราะได้ทราบข่าวสารความเป็นไปและความเคลื่อนไหวของโรงเรียนอยู่เสมอ

ภิญโญ สาร (2526) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียน มิได้มีความหมาย แต่เพียงการที่โรงเรียนเสนอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโรงเรียนให้ประชาชนทราบ หรือเป็นแต่เพียงการโฆษณาชื่อเสียงของโรงเรียนให้ประชาชนนิยมเท่านั้น วัตถุประสงค์สำคัญของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนมี 8 ประการ คือ

1. เสนอรายงานให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน
2. สร้างความเชื่อถือ ความมั่นใจ และความนิยมที่มีต่อโรงเรียนให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน
3. สนับสนุนให้ประชาชนเข้ามาช่วยเหลือเกื้อกูล กิจกรรมเกี่ยวกับการศึกษาต่าง ๆ ของโรงเรียนทั้งในด้านการเงิน วัสดุ แรงงานและกำลังใจ
4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจในความสำคัญของการศึกษา และให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่า เป็นหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยทุกคนที่จะต้องให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียน
5. ส่งเสริมให้ครูกับผู้บริหารมีความเข้าใจใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนได้ผลดี ด้วยความร่วมมือกันทั้งทางโรงเรียนและทางบ้าน
6. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวระหว่างบ้าน โรงเรียนและชุมชนหรือท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ให้เกิดขึ้น โดยมีโรงเรียนเป็นทั้งศูนย์ประชาคม ศูนย์การศึกษา และศูนย์วัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ
7. ประเมินความต้องการของผู้ปกครอง และประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนมีโอกาสสนองความต้องการอันแท้จริงของประชาชนได้จริง
8. แก้ไขข้อบกพร่องคลี่คลายบรรดาข้อข้องใจ และสิ่งที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจโรงเรียนผิด ๆ ช่วยให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดี มีความเข้าใจและเห็นใจโรงเรียน มองครูและนักเรียนด้วยความเชื่อถือ นิยมยกย่อง

นางพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2530) ได้กำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์โรงเรียน 10 ประการ ดังนี้

1. เพื่อเสนอรายงานให้ประชาชนทราบความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน และการจัดการศึกษา
2. ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา ให้รู้จักเป็นเจ้าของ และเป็นหน้าที่ของประชาชนที่ต้องให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ครู นักเรียน และผู้บริหารมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ร่วมมือกันในการแก้ปัญหาของเด็กทั้งทางโรงเรียนและทางบ้าน

4. สร้างความเชื่อถือ ศรัทธา และความเชื่อมั่น ความนิยมของประชาชนที่มีต่อโรงเรียน
5. ประเมินความต้องการของผู้ปกครอง และประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการศึกษา เพื่อโรงเรียนจะได้หาทางสนองต่อความต้องการอย่างแท้จริง
6. ช่วยแก้ไขข้อขัดแย้ง บรรเทาข้อขัดข้องใจทั้งหลายในแง่ต่าง ๆ ที่นักเรียน ผู้ปกครอง ครูและประชาชนที่มีต่อโรงเรียนให้หมดสิ้นไป ให้ทุกฝ่ายมองโรงเรียนด้วยความเชื่อมั่น
7. เพื่อเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้แนวความคิด มีใช้เพียงแต่เป็นความต้องการของครู หรือโรงเรียนเท่านั้น
8. เพื่อให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง เข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์ และเหตุผล ความจำเป็น ที่ต้องมีกฎระเบียบให้เข้าใจตรงกัน เพื่อร่วมมือกันในการปฏิบัติ
9. เพื่อเชิญชวนให้ประชาชนสนับสนุนช่วยเหลือกิจการโรงเรียนทางด้านกำลังกาย จิตใจ ปัญญา ความคิด วัสดุ-โรงงาน ตลอดจนด้านการเงินที่ขาดแคลน
10. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนที่อยู่ใกล้ชิด โรงเรียนเป็นทั้งศูนย์ประชาชน ศูนย์การศึกษา และศูนย์วัฒนธรรมของชุมชน

สัญญา ธีระกุล (2521) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ ท้าไปของการประชาสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่ออธิบายชี้แจงให้ประชาชนทราบเรื่องราว และความจริง
2. เพื่อเป็นการบอกกล่าว แลกง่่าว เล่าเรื่องความเป็นไปให้ประชาชนทราบ
3. เพื่อเผยแพร่ แจ้งความ และประกาศ
4. เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง
5. เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่ประชาชนยังเคลือบแคลง สงสัย ขาดความรู้ ความเข้าใจและเพื่อเป็นสื่อสัมพันธ์
6. เพื่อเป็นการให้การศึกษา เพื่อให้ประชาชนเกิดความเฉลียวฉลาด ยกระดับความรู้ และความเข้าใจให้สูงขึ้น
7. เพื่อชักจูงและเกลี้ยกล่อมให้สนับสนุนการดำเนินงาน

8. เพื่อให้หน่วยงานให้บริการแก่สังคม ได้ถูกต้องเหมาะสมตามความต้องการของสังคมและประชาชน
9. เพื่อให้เกิดความเชื่อถือไว้วางใจ เพื่อความราบรื่นของการดำเนินงานของหน่วยงาน
10. เพื่อให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใส ศรัทธาในสถาบัน

อัปสรศรี ปลอดเปลี่ยว (2533) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีเป้าหมายที่สำคัญที่สุด คือ ความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับประชาชน หรือสถาบันต่าง ๆ อันจะเป็นรากฐานในการพัฒนาการศึกษาให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้น วัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์โรงเรียน จึงดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อสิ่งต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาโรงเรียน ใช้การประชาสัมพันธ์สร้างความสำนึก ความรู้ ความเข้าใจให้เกิดขึ้นในหมู่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ทุกคนเป็นเจ้าของและเป็นหน้าที่ของแต่ละคนที่ต้องให้ความร่วมมือในการจัด และพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนด้วย
2. เพื่อเป็นการแถลงหรือแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียน นักเรียนและการจัดการศึกษา
3. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่าง นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และประชาชนในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยอาศัยโรงเรียนเป็นศูนย์ประชาคม ศูนย์การศึกษาและศูนย์วัฒนธรรมของชุมชน
4. สร้างความเชื่อถือ ศรัทธา ความนิยมและความมั่นใจในโรงเรียนให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน
5. ส่งเสริมให้ครู นักเรียนและผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันร่วมมือกันในการแก้ปัญหาของเด็กทั้งทางโรงเรียนและที่บ้าน
6. เพื่อให้ครู นักเรียนและผู้ปกครอง เข้าใจในระเบียบกฎเกณฑ์และเหตุผลความจำเป็นที่ต้องมีกฎระเบียบให้ เข้าใจตรงกัน และให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์ของโรงเรียน
7. ประเมินความต้องการของผู้ปกครอง และประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการศึกษา เพื่อโรงเรียนจะได้หาทางสนองตอบต่อความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

8. ช่วยแก้ไข ขจัดปิดเป่าและป้องกันความขัดแย้ง บรรดาข้อข้องใจทั้งหลายด้วยการคาดการณ์ล่วงหน้า และค้นหาจุดบกพร่องต่าง ๆ ที่ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชน มีต่อโรงเรียนให้หมดสิ้นไป และพยายามสร้างสิ่งที่จะทำให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดี ก่อให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใสโรงเรียนอย่างแท้จริง

9. เพื่อเปิดโอกาสให้ฝ่ายต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเสนอแนะ เพื่อปรับปรุง ให้แนวความคิด มิใช่เพียงแต่เป็นความต้องการของครู หรือโรงเรียนเท่านั้น

10. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนหรือชักชวน ให้ผู้ปกครองและประชาชนเข้ามามีส่วนช่วยเหลือกิจการด้านต่าง ๆ ด้วยกำลังกาย จิตใจ ปัญญาความคิด วัสดุ ตลอดจนด้านการเงินที่โรงเรียนขาดแคลน เพื่อโรงเรียนได้บรรลุผลในการจัดการศึกษาตามเป้าหมายอย่างสมบูรณ์

คินเดรค (Kindred 1957) ได้กำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ 8 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาให้คนในชุมชนมีความเข้าใจอันดีต่อการปฏิบัติงานของโรงเรียน
2. เพื่อต้องการประเมินว่าคนในชุมชน มีความรู้สึกเกี่ยวกับโรงเรียนอย่างไร และต้องการให้โรงเรียนปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็วด้านใดบ้าง
3. เพื่อให้ได้รับความสนับสนุนทางการเงินในการจัดโครงการศึกษาอย่างเหมาะสม
4. เพื่อช่วยให้ประชาชน เกิดความรู้สึกชอบ โดยตรงต่อคุณภาพของการศึกษาที่โรงเรียนจัดให้
5. เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดี ยอมรับ เชื่อถือ และเชื่อมั่นในบุคลากรของโรงเรียน ตลอดจนบริการที่โรงเรียนจัดให้
6. เพื่อให้ชุมชนเกิดความไว้วางใจในความจำเป็นของโรงเรียน ที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่โรงเรียน จะต้องทำเพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน
7. เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาการศึกษาของโรงเรียน
8. เพื่อสร้างความมั่นใจ ในการให้ความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในอันที่จะปรับปรุงสภาพชีวิตในชุมชนไปด้วย

จากความมุ่งหมายของการจัดประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน ของบุคคลที่กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่าการจัดให้มีการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ก็เพื่อที่จะให้กลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน เป็นต้นว่า ครู นักเรียนและผู้ปกครอง ได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ ระเบียบต่าง ๆ การดำเนินงานของโรงเรียน สร้างเสริมความนิยมนับถือ และเกิดศรัทธาต่อกัน เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วม และให้การสนับสนุนโรงเรียนให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

และอาจกล่าวได้ว่า ความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีดังนี้

1. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน
2. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน และบุคลากรภายนอก รวมทั้งสถาบันต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน
3. เพื่อแสวงหาความร่วมมือร่วมใจ และสนับสนุนโรงเรียนในด้านต่าง ๆ จากบุคคลชุมชน และสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของโรงเรียน โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. เพื่อสร้างความนิยม และความเชื่อถือแก่โรงเรียน และป้องกันแก้ไขความเข้าใจผิด ซึ่งจะทำให้เกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียงของโรงเรียน
5. เพื่อขจัดข้อขัดแย้งและปัญหาความเข้าใจผิดในโรงเรียน

หลักการประชาสัมพันธ์

เนื่องจากโรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่งของสังคม เราจะใช้หลักการจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์โรงเรียน โดยอาศัยหลักการจัดประชาสัมพันธ์ในองค์การสถาบันต่าง ๆ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความจำเป็น และความเหมาะสมของแต่ละสถาบันนั้น ๆ ดังที่

กิติมา ปรีดีติติก (2532) กล่าวว่า

"ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะดำเนินไปด้วยดีไม่ได้ ถ้าขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ดังนั้น การประชาสัมพันธ์จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับโรงเรียน และหลักการประชาสัมพันธ์ มีหลักดังนี้

1. ผู้ร่วมงานต้องเข้าใจเป้าหมาย และหน้าที่ของโรงเรียน ในการให้การศึกษาอย่างแจ่มแจ้ง
2. ผู้ทำงานประชาสัมพันธ์จะต้องทราบกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ทางการศึกษาที่ตนมีอยู่
3. โครงการประชาสัมพันธ์ต้องครอบคลุมชุมชนทั้งหมด
4. ต้องมีแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาว และรับฟังข้อเสนอกจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงแผนงาน
5. ผลสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียน ขึ้นอยู่กับความเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อโรงเรียน
6. ความสนใจและทัศนคติของประชาชน เกี่ยวกับการศึกษา จะทราบได้โดยอาศัยข่าวสารที่ถูกต้องเท่านั้น
7. โครงการประชาสัมพันธ์ จะได้ผลเพียงใดขึ้นอยู่กับขวัญของคณะครูเป็นสำคัญ
8. โครงการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ควรควบคุมกิจกรรมทุกอย่างของโรงเรียนตามอัตราส่วนที่เหมาะสม"

สอาด ต้นศุภผล (2500) และ วิรัช ลภีรัตนกุล (2526) ได้กล่าวถึงหลักการประชาสัมพันธ์ไว้สอดคล้องกัน 3 ประการ คือ

1. การบอกกล่าวหรือชี้แจงเผยแพร่ให้ทราบ หมายถึง การแจ้งนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงาน และผลงานให้ประชาชนทราบ (To inform) และในด้านการให้ข่าวสารความรู้
2. การป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิด โดยถือหลักว่าการป้องกันไว้ก่อนดีกว่าการแก้ไข
3. การสำรวจประชามติ โดยการสำรวจวิจัยประชามติของประชาชน

อุทัย หิรัญโต (2520) กล่าวว่า

ด้วยเหตุและผลที่การประชาสัมพันธ์ เป็นงานส่วนหนึ่งของการบริหารที่มีวัตถุประสงค์ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชน เพื่อความอยู่รอดและความเจริญเติบโตขององค์การ

ฉะนั้นการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ที่ได้ผล จึงมีหลักการสำคัญที่จะต้องปฏิบัติ ซึ่งจะหยิบยกมาพิจารณา ดังนี้ คือ

1. การกำหนดกลุ่มชนเป้าหมาย
2. การสำรวจทัศนคติและความคิดเห็น
3. การศึกษากระแสประชาชาติ
4. การบอกกล่าวเผยแพร่
5. การติดต่อสื่อสาร
6. การป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิด
7. การติดตามผล

สุพันธ์ ยันต์ทอง (2526) กล่าวถึง หลักการประชาสัมพันธ์ที่ดี 10 ประการ มีดังต่อไปนี้

1. การให้ความสนิทสนม บุคคลใดที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับโครงการ ย่อมเห็นด้วยกับโครงการนั้น ๆ
2. หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่มีอำนาจมากที่สุดในการเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน และเป็นแหล่งข่าวที่ให้ความชัดเจน แม่นยำ มากกว่าวิทยุโทรทัศน์ หรือสื่อชนิดอื่น ๆ
3. ควรมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับนักหนังสือพิมพ์ - การประชุมแบบเปิดเผยของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนและการอภิปรายอย่างไม่ปิดบังถึงปัญหาของโรงเรียน กับผู้แทนหนังสือพิมพ์ จะทำให้ชุมชนมีความไว้วางใจในโรงเรียน
4. การใช้สื่อที่เหมาะสมในการเผยแพร่ข่าวสารเป็นสิ่งสำคัญ - แผ่นปลิว โทรทัศน์ การประชุม ต้องใช้ให้ถูกวัตถุประสงค์
5. ใช้เงินสาธารณะอย่างรอบคอบในการเผยแพร่ข่าวสารแก่ชุมชน - การใช้เงินโรงเรียนในการเผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน เป็นสิ่งที่ถูกกฎหมาย แต่การนำเงินโรงเรียนไปใช้เพื่อการรณรงค์เก็บภาษีเพิ่มเป็นการผิดกฎหมาย
6. ใช้ภาษาเรียบง่าย ในการประชาสัมพันธ์ - นักการศึกษานิยมใช้ศัพท์เทคนิค หรือใช้ภาษาไม่ชัดเจนในการสื่อความหมาย ในการประชาสัมพันธ์จะต้องใช้ภาษาที่ง่าย เป็นที่เข้าใจของทุกคน

7. อธิบายถึงนวัตกรรมที่จะนำมาใช้ก่อนที่จะแนะนำให้รู้จัก - ถ้าเป็นสิ่งที่ใหม่ และผิดไปจากเดิมต้องอธิบายถึงวัตถุประสงค์และวิธีการใช้ให้ชุมชนทราบก่อน

8. สมุดพกหรือใบแจ้งผลการเรียน สามารถใช้เป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์ได้ใบแจ้งผลการเรียนคือ สื่อที่ผู้ปกครองได้รับอยู่ประจำ ดังนั้น ควรออกแบบเพื่อให้สามารถอธิบายเรื่อง of โรงเรียน ให้ผู้ปกครองทราบได้

9. การบ้านไม่ควรทำให้เด็กต้องแยกตัวออกจากครอบครัว และต้องเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน - ผู้ปกครองยินดีสนับสนุนให้บุตรของตนทำการบ้าน ถ้าทราบวัตถุประสงค์ว่าทำเพื่ออะไร

10. เด็กนักเรียนคือ ผู้สื่อข่าวที่ดีในการแจ้งข่าวสารของโรงเรียนแก่ชุมชน - เด็กที่มีความสุขในโรงเรียนและมีความรู้สึกที่ตนเองประสบความสำเร็จในการเรียน จะเป็นเครื่องมือสื่อสารที่ดีที่สุดในโรงเรียนสามารถทำได้

หลักการจัดประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน

การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน นอกจากจะอาศัยหลักของการประชาสัมพันธ์ องค์การสถาบันต่าง ๆ คือ การบอกข่าวชี้แจงเผยแพร่ การป้องกันและการแก้ไขความเข้าใจผิด และการสำรวจประชามติแล้ว ยังต้องสร้างความนิยม (Good Will) ให้แก่โรงเรียน แต่ความนิยมเหล่านี้จะต้องให้เกิดจากการโฆษณาชวนเชื่อ แต่จะต้องเกิดจากการทำความดี และการยึดถือคุณธรรมที่เป็นความจริง ซึ่ง วิทยุ โทรสาร (2526) ได้เสนอหลักการจัดประชาสัมพันธ์โรงเรียนไว้ 6 ประการ คือ

1. ดำเนินงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ และความตรงไปตรงมา
2. การติดต่อทุกชนิดให้เป็นในทางบวก คือ ไม่มุ่งการปฏิเสธข่าวเป็นหลัก แต่มุ่งสร้างข่าวดีเป็นประจำ
3. ดำเนินงานต่อเนื่องกันไปตลอดเวลา และตลอดปีโดยไม่หยุดยั้ง
4. พยายามสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นโดยทั่วไป ไม่จำกัดวงเฉพาะกลุ่มนั้นกลุ่มนี้ เพราะถือว่าโรงเรียนเป็นของประชาชน ดำเนินงานโดยประชาชนและเพื่อประโยชน์ของประชาชน
5. ตั้งตัวพร้อมอยู่เสมอที่จะรับฟังความคิดและรับข้อเสนอแนะของประชาชนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในใจกิจการของโรงเรียน มาพิจารณาปฏิบัติตามสมควร

6. ให้วิธีการง่าย ๆ เป็นกันเองกับประชาชนเป็นหลักส่นการดำเนินงาน
 ประชาสัมพันธ์ คือ ไม่มีการถือเอาถือเรา หรือถือยศถือศักดิ์กับผู้ใด บรรดาเรื่องราวที่เสนอ
 ต่อประชาชนก็เป็นไปอย่างง่าย ๆ ไม่มีพิธีรีตรอง

วิทยุ คิวเคียวานนท์ (2514) ได้กล่าวถึงหลักการประชาสัมพันธ์ไว้ดังนี้

1. มีเป้าหมายในการจัดการประชาสัมพันธ์ โดยมุ่งประโยชน์ส่วนรวมเป็นใหญ่
2. รู้สภาพจิตของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการประสานงาน
3. รู้นโยบายส่วนงานที่ตนทำอยู่ และนโยบายของรัฐบาล
4. รู้จักใช้เครื่องมือในงานด้านประชาสัมพันธ์
5. ยึดหลักการความเชื่อมั่น ความสุจริต เพื่อเป็นที่วางใจของคนทั่วไป
6. บุคคลและอุปกรณ์ที่ใช้ ควรมีคุณภาพสูง เพื่อผลในการปฏิบัติงาน
7. ต้องกระทำต่อเนื่องกันโดยสม่ำเสมอ
8. งานประชาสัมพันธ์ต้องกระทำโดยเปิดเผย
9. ต้องพยายามเข้าถึงบุคคล ผู้ที่มีความคิดเห็น หรือการกระทำของเขาเป็นที่
 เชื่อถือของคนหมู่มาก ทั้งนี้ เพื่ออาศัยการประชาสัมพันธ์ฝ่ายบุคคลเหล่านี้ไปสู่ชนหมู่มาก

ส่วน เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2527) ได้กล่าวถึง หลักการประชาสัมพันธ์โรงเรียน
 ไว้ว่า

1. การประชาสัมพันธ์โรงเรียน ควรถือเป็นหน้าที่ของครูทุกคนในโรงเรียนที่จะ
 ต้องร่วมรับผิดชอบ ถึงแม้โรงเรียนจะมอบหมายให้บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
 รับผิดชอบที่ จัดการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนแล้วก็ตาม
2. การประชาสัมพันธ์ต้องเป็นไปเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับ
 ชุมชน หรือผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
3. โรงเรียนต้องรู้จักเลือกสื่อกลางในการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น สิ่งพิมพ์
 วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น
4. การประชาสัมพันธ์โรงเรียน เป็นงานที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องตลอดปี
 การศึกษา และทุก ๆ ปี

5. การประชาสัมพันธ์โรงเรียนถือว่าเป็นกระบวนการสองทาง (Two Way Process) ดังนั้น โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน ทั้งนี้โรงเรียนต้องรับฟังด้วยความเป็นธรรมและบริสุทธิ์ใจ
6. โรงเรียนจัดการให้มีการประเมินผลกิจกรรมประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนที่ได้จัดขึ้นในแต่ละปีอย่างต่อเนื่อง เพื่อจะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงวิธีดำเนินงานด้านนี้ต่อไป

จากหลักการประชาสัมพันธ์โรงเรียนดังกล่าวข้างต้น พอจะสรุปเป็นหลักในการนำมาจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียนได้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน ถือเป็นหน้าที่ของบุคลากรภายในโรงเรียน ทุกคนที่จะต้องปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบ
2. การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน ต้องอาศัยสื่อเพื่อเสนอข่าวสารเผยแพร่ ข้อเท็จจริงของโรงเรียนด้วยความบริสุทธิ์ใจ และยอมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนและผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งถือว่าเป็นการสื่อสารแบบ 2 ทาง
3. การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน จะต้องกระทำโดยต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา โดยมีนโยบายและโครงการทั้งในระยะสั้นระยะยาว ตลอดจนวิธีป้องกันและแก้ไขความเข้าใจผิด ที่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยฉุกเฉิน
4. มีการประเมินผลการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ เพื่อนำมาปรับปรุงวิธีดำเนินงาน

กระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน

เนื่องจากกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน ที่โรงเรียนจัดขึ้นมีลักษณะเป็นโครงการ ซึ่งจัดขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย คินเดรดและคณะ (Kindred and others, 1984) ได้กำหนดขึ้นในการวางแผนงาน (Program Planning) ในการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ไว้ 5 ชั้น ดังนี้

1. การกำหนดนโยบาย (Policy development)
 2. การศึกษาชุมชนเพื่อรวบรวมข้อมูล (Understanding the Community)
- ทางด้านสังคมวิทยาของชุมชน ได้แก่
- 2.1 ขนบธรรมเนียมประเพณี (Customs and Traditions)
 - 2.2 คุณลักษณะของพลเมือง (Population Characteristics)

- 2.3 ช่องทางการสื่อสาร (Communication Channels)
- 2.4 การร่วมกลุ่มคนในสังคม (Community Groups)
- 2.5 ผู้นำของชุมชน (Leadership)
- 2.6 สถานภาพทางเศรษฐกิจ (Economics Conditions)
- 2.7 โครงสร้างทางการเมือง (Political Structures)
- 2.8 การยึดเหนี่ยวของกลุ่มคนในสังคม (Social Tension)
- 2.9 ประวัติความสำเร็จของงานในชุมชน (Previous Community Efforts) ในขั้นนี้ จะสำรวจความคิดเห็นของประชาชนด้วย (Public Opinion)
3. การกำหนดเป้าหมายและยุทธวิธีในการจัดกิจกรรม (Goals and Strategies)
4. การใช้ขบวนการสื่อสาร (The Communication Process) ได้แก่ การใช้สื่อและสื่อสารมวลชน (The Mass Media)
5. การประเมินผล (Evaluation)

วิธีการดำเนินงานประชาสัมพันธ์นั้น นักวิชาการในสาขาวิชานี้ค่อนข้างจะมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ Cutlip and Center (1978) ได้กล่าวถึงกระบวนการประชาสัมพันธ์ว่า ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. การวิจัย - การรับฟัง (Research - Listening) เป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญ โดยมีจุดหมายที่จะทำการสำรวจตรวจสอบถึงสภาพปัจจุบันของสถาบันว่าเป็นเช่นไร มีปัญหาอุปสรรคอะไรหรือไม่ เช่น ภาพพจน์เรื่องนั้นเรื่องนี้ไม่ดี ก็จะนำข้อมูลมาประกอบการวางแผนงานประชาสัมพันธ์เพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป
2. การวางแผนการตัดสินใจ (Planning - Decision Making) เป็นขั้นตอนที่จะศึกษาจากสภาพปัจจุบันที่พอในข้อ 1 นั้น ควรที่จะมีการวางแผนการสื่อสารเช่นไร ควรจะมีกลยุทธ์หรือกิจกรรมอะไรบ้าง เพื่อเสริมสร้างรักษาและแก้ไขภาพพจน์นั้น
3. การสื่อสาร (Communication) คือ ขั้นตอนลงมือปฏิบัติ โดยจะใช้เครื่องมือหรือสิ่งเพื่อการสื่อสาร เลือกเนื้อหาสาระเพื่อใช้ในการสื่อสารที่เหมาะสม กำหนดประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจนขึ้น ฯลฯ ตามแผนการที่ได้กำหนดไว้ในข้อ 2

4. การประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นตอนสุดท้ายเพื่อตรวจสอบว่าจากแผนที่ได้กำหนดไว้และได้ปฏิบัติการสื่อสารไปแล้วนั้น ได้ผลออกมาอย่างไร มีอะไรดี อะไรไม่ดี และควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ตลอดจนควรมีการดำเนินงานต่อไปในอนาคตเช่นไรด้วย

John E. Marston (1979) ได้กล่าวถึงกระบวนการประชาสัมพันธ์ในสูตรที่เขาเรียกว่า "R-A-C-E-" คือ

1. การวิจัย (Research)
2. การกระทำ (Action)
3. การสื่อสาร (Communication)
4. การประเมินผล (Evaluation)

จากกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีวิธีการคล้าย ๆ กัน คือ

1. การวิจัย การรับฟังความคิดเห็น และการค้นคว้าหาข้อมูล
2. การวางแผนและการตัดสินใจ โดยนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนดำเนินการตาม

ขั้นตอน

3. การสื่อสารโดยเผยแพร่ตามที่วางแผนไว้ และพยายามใช้สื่อหลาย ๆ ทาง
4. การประเมินผล เพื่อทราบผลงานที่ทำไว้แล้ว ว่ามีอุปสรรคอะไรบ้าง จะได้

หาทางแก้ไขและปรับปรุงงานในโอกาสต่อไป

วิรัช ลภีรัตนกุล (2526) ได้เสนอแนวทางในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ไว้

4 ขั้นตอน คือ

1. การวิจัยรับฟังความคิดเห็น (Research Listening)
2. การวางแผนและการตัดสินใจ (Planning Decision Making)
3. การติดต่อสื่อสาร (Communication Action)
4. การประเมินผล (Evaluation)

จากวิธีการดำเนินการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียนดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า
มีวิธีการดังนี้

1. การกำหนดนโยบายในการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน
2. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเป็นการค้นหาข้อเท็จจริงด้วยการสังเกต
รับฟังความคิดเห็น รวบรวมเอกสารจากสื่อมวลชน และหนังสือพิมพ์ และรวบรวมความคิดเห็น
และความต้องการของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน ตลอดจนข้อมูลทางเศรษฐกิจ และสังคม
3. การกำหนดแผนและโครงการดำเนินงาน
4. ดำเนินงานตามโครงการ โดยกระบวนการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง
5. ประเมินผลโครงการ

เมื่อนำหลักการประชาสัมพันธ์มารวมกับกระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์
นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2530) ได้เสนอการจัดโครงการประชาสัมพันธ์โรงเรียนเป็นขั้นตอน
ไว้ดังนี้

1. การทำให้ประชาชนได้รู้จัก (Identifying the Public) โดยการเรียนรู้
เรื่องราวเกี่ยวกับประชาชนเหล่านี้
2. ความเข้าใจถึงปัญหาในการสัมพันธ์กับชุมชน (Defining Problems)
หมายถึงการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อทราบลักษณะปัญหาและความต้องการ
3. การตั้งวัตถุประสงค์ (Formulation the Objectives) การตั้งวัตถุประสงค์
ของโรงเรียน นอกจากหามิตรแล้วยังต้องมุ่งหมายพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การเลือกวิธีการดำเนินการ (Selection Means) การเลือกวิธีการดำเนินการ
ที่บรรลุผล ให้สมความมุ่งหมายของโครงการ แต่ในระยะเริ่มแรก อาจจะได้ผลมาก
ตามที่ปรารถนา ต้องคำนึงถึงบุคลากร และแหล่งวัสดุด้วย
5. การร่างแผน (Drafting the Plan) มีรายละเอียดจะต้องทราบได้ง่าย
และควรแจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทราบ เพื่อคำติชมก่อนเสนอผลงานต่อกรรมการบริหารการศึกษา
ของโรงเรียน

ลักษณะของกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน

การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียนนั้น มีส่วนประกอบที่แตกต่างไปจากการโฆษณา ทางด้านธุรกิจตามที่คนส่วนใหญ่เข้าใจกัน ในการจัดประชาสัมพันธ์โรงเรียนนั้นจะต้องอาศัยกิจกรรมดำเนินไปในรูปโครงการ ซึ่งไม่ใช่งานประจำธรรมดาเพียงอย่างเดียว แต่ขณะเดียวกัน การประชาสัมพันธ์ก็เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหาร เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นหน่วยหนึ่งของการติดต่อสื่อสาร (Communication) ในอันที่จะเสริมสร้างความเข้าใจอันดี และช่วยให้เกิดการประสานงาน (Coordination) ได้สะดวกและง่ายขึ้น เพราะบุคคลภายในและภายนอก หน่วยงานได้ทราบความเคลื่อนไหวและนโยบายของโรงเรียน ซึ่งจะทำให้ความร่วมมือและปฏิบัติงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ (นพพงษ์ บุญจิตราดลย์ 2530)

เนื่องจากโรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมประเภทบริการ ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถาบัน การประชาสัมพันธ์จึงต้องทำทั้งสองลักษณะ คือ การจัดประชาสัมพันธ์ ภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน ซึ่ง วิทยุ ญู สาร (2526) ได้กล่าวถึงลักษณะของกิจกรรมประชาสัมพันธ์ที่โรงเรียนควรจัด คือ

1. สร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในหมู่ครู โดยอาศัยแผนการประชาสัมพันธ์โรงเรียนประสานงาน
2. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน และครู
3. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ครู กับผู้ปกครองของโรงเรียนให้เกิดขึ้น
4. จัดตั้งสมาคมครูผู้ปกครอง และครูให้เป็นศูนย์ประสานงานไมตรีสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและครู
5. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน หรือประชาชนทั่วไปในท้องถิ่น คือ พยายามให้โรงเรียนเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นกิจกรรมทั่วไป กิจกรรมศาสนา และกิจกรรมประเพณีของท้องถิ่น
6. จัดตั้งคณะกรรมการประชาชนขึ้น เพื่อให้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ
7. จัดตั้งสมาคมต่าง ๆ ของชุมชนขึ้นตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยใช้โรงเรียนเป็นที่ตั้งสมาคมเหล่านั้น
8. จัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า สมาคมเกี่ยวกับการศึกษา สมาคมเกี่ยวกับครู และสมาคมเกี่ยวกับกิจกรรมหย่อนใจต่าง ๆ สำหรับประชาชน

9. จัดสิ่งต่อไปนี้ ให้กลายเป็นสื่อสารไมตรีสัมพันธ์กับประชาชน คือ
- ก. กิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน
 - ข. สิ่งพิมพ์และเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน
 - ค. สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์
 - ง. อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา
 - จ. กิจกรรมและบริการพิเศษต่าง ๆ ของโรงเรียน
10. จัดรายการต่าง ๆ ของโรงเรียนทั้งในด้านการศึกษา การอาชีพ และการหย่อนใจให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับประโยชน์โดยตรงบ้างตามสมควร

วิจิตร อาวะกุล (2526) กล่าวว่า งานและกิจกรรมประชาสัมพันธ์ที่โรงเรียนควรจัดทำในโรงเรียน คือ

1. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูด้วยกัน โดยอาศัยวารสารภายใน การประชุมชี้แจง การประกาศ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กีฬา สังสรรค์ ฯลฯ
2. สร้างความสัมพันธ์โรงเรียนอื่น ๆ ในระหว่างครูทุกระดับ รวมทั้งกับนักเรียน ให้มีความสัมพันธ์ที่อยู่เสมอและทุกคน
3. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการของโรงเรียน ครูกับผู้ปกครองของนักเรียนให้เกิดขึ้น โดยตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูขึ้น เพื่อเป็นสิ่งเชื่อมและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน
4. ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อจัดกิจกรรมทั่วไป หรือพยายามให้โรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยเหลือ หากชุมชนนั้นจัดขึ้นหรือร้องขอความช่วยเหลือ หรือการให้ใช้อาคารหรือบริเวณโรงเรียนจัดงาน ฯลฯ
5. จัดตั้งสมาคม ชมรม สโมสรที่จะเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี และจะต้องเอาใจใส่การดำเนินงานของสมาคมเหล่านี้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วย เช่น สมาคมครู สมาคมศิษย์เก่า ชุมนุมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
6. ให้ประชาชนได้มีโอกาสใช้สถานที่ของโรงเรียนบ้างตามสมควร เช่น ห้องประชุม สนามกีฬา บริเวณที่พักผ่อนนั่งเล่นตามสนามหญ้า สระว่ายน้ำ หรือให้ยืมเครื่องมือ เครื่องมือบางอย่าง จัดกิจกรรมที่เป็นส่วนรวมของชุมชน อำเภอ จังหวัด อย่าให้มีลักษณะตระหนี่ หวงแหนในเรื่องสถานที่ เครื่องมือเครื่องมือที่พอเอื้อเอื้อให้ได้

7. ใช้ทรัพยากรของโรงเรียนที่มีอยู่ให้สนับสนุนความสัมพันธ์กับชุมชน เช่น
 - ก. ใช้กิจกรรมของครู นักเรียน เสริมสนับสนุนกิจกรรมส่วนร่วม เช่น การบำเพ็ญประโยชน์ การรักษาความสะอาดปลอดภัย ฯลฯ
 - ข. สิ่งพิมพ์และวารสารต่าง ๆ บทความต้องไม่ทำลายความสามัคคีแต่ช่วยเสริม ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และราบรื่นยิ่งขึ้น
 - ค. อุปกรณ์กีฬา โสตทัศน สนาม บริเวณ ฯลฯ ให้มีโอกาสได้ใช้เพื่อความสามัคคีและสัมพันธ์
 - ง. กิจกรรมหรือบริการต่าง ๆ ที่โรงเรียนสามารถเอื้อเพื่อให้ได้
8. จัดกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามาหรือเชิญชวนให้เข้ามา ร่วมหรือรับประโยชน์โดยตรงบ้าง เช่น กรเชิญชวนตักบาตรปีใหม่ งานรื่นเริง ประเพณี การฉายภาพยนตร์ การแสดงเพื่อความบันเทิง ฯลฯ เป็นโอกาสให้ครู นักเรียน ประชาชนได้ พบกัน สัมพันธ์กันดีขึ้น
9. จัดตั้งผู้มีความรู้ประสบการณ์ในชุมชนเป็นที่ปรึกษาหรือกรรมการอุปถัมภ์ กรรมการการศึกษาของโรงเรียน อาจจะเป็นกรรมการต่าง ๆ ของโรงเรียนก็ได้ โดย คัดเลือกจากชุมชนนั้น ๆ
10. จัดตั้งกลุ่มที่เป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เช่น
 - ก. กลุ่มเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา เช่น กลุ่มอาสาต่าง ๆ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มกลีกร กลุ่มคนหาแม่สาว บำเพ็ญประโยชน์
 - ข. กลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น กลุ่มพ่อค้า แม่ค้า คหบดี สหกรณ์ ฯลฯ
 - ค. กลุ่มเกี่ยวกับความรักชาติ เพื่อส่งเสริมความสามัคคีป้องกันภัยของชุมชน และประเทศชาติ เป็นต้น

John E. Marston (1979) ประชาสัมพันธ์ย่อมต้องเกี่ยวข้องกับกลุ่มคน ซึ่งได้ แบ่งกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ไว้ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประชากรภายใน (Internal publics) และ กลุ่มประชากรภายนอก (External publics)

1. กลุ่มประชากรภายใน (Internal Publics) คือ กลุ่มบุคคลที่เป็นพนักงาน หรือเจ้าหน้าที่ในองค์การสถาบัน ซึ่งมีความผูกพันกับสถาบันอย่างใกล้ชิด กลุ่มประชากรภายใน นี้ว่ามีความสำคัญต่อองค์การสถาบันมาก "เพราะหากความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มประชากรภายใน

เป็นไปด้วยความราบรื่น กิจกรรมขององค์การสถาบันนั้น ก็ย่อมประสบความสำเร็จ และเป็น การเพิ่มพูนประสิทธิภาพของการบริหารให้ดียิ่งขึ้น และส่งผลผูกพันไปถึงการประชาสัมพันธ์ ภายนอกองค์การอีกด้วย" (วิรัช ลภีรัตนกุล, 2526)

2. กลุ่มประชาชนภายนอก (External Publics) คือ กลุ่มประชาชนที่อยู่ ภายนอกสถาบัน วิรัช ลภีรัตนกุล ได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

ก. กลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องกับองค์การโดยตรง อันเนื่องมาจากนโยบาย วิธีการดำเนินงานหรืออาจเกี่ยวข้องกันทางด้านผลประโยชน์ หรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของ สถาบัน เช่น กลุ่มนักวิชาการ สื่อมวลชน เป็นต้น

ข. กลุ่มประชาชนในท้องถิ่น คือ กลุ่มประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นเดียวกันกับ องค์การ สถาบัน หรือสถานที่ ซึ่งสถาบันตั้งดำเนินการอยู่

ค. กลุ่มประชาชนทั่วไป คือกลุ่มประชาชนอื่น ๆ ซึ่งอาจจะไม่เกี่ยวข้องกับ องค์การสถาบัน หรือได้รับประโยชน์โดยตรงจากสถาบัน

โรงเรียนซึ่งถือว่าเป็นสถาบันหนึ่งของสังคม ย่อมจะต้องเกี่ยวข้องกับกลุ่มประชาชน ทั้ง 2 กลุ่มเช่นเดียวกัน คือ

1. กลุ่มประชาชนภายในโรงเรียน ได้แก่ ครู คนงานภารโรง และนักเรียน

2. กลุ่มประชาชนภายนอกโรงเรียน ได้แก่

ก. กลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนโดยตรงอันเนื่องมาจากนโยบาย วิธีดำเนินการ และเกี่ยวข้องกันทางด้านผลประโยชน์ หรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของ สถาบัน เช่น สถาบันที่มีหน้าที่บังคับบัญชาโรงเรียน สถาบันการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งมีนโยบาย วัตถุประสงค์ และการดำเนินงานคล้ายคลึงกัน สมาคมผู้ปกครอง สมาคมศิษย์เก่า

ข. กลุ่มประชาชนในท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ หรือชุมชนในท้องถิ่น

ค. กลุ่มประชาชนทั่วไป ได้แก่ กลุ่มประชาชนสถาบันอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับโรงเรียนโดยตรง เช่น กลุ่มสมาคมวิชาชีพ ชมรมสโมสรต่าง ๆ

โรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มประชาชนทุกกลุ่ม "เพราะการสร้างความเป็นมิตรไมตรีและความเข้าใจดีต่อประชาชนทั่วไปย่อมเป็นผลดีต่อ องค์การเอง" วิรัช ลภีรัตนกุล (2526)

องค์ประกอบของการจัดประชาสัมพันธ์โรงเรียน

การประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีองค์ประกอบที่แตกต่างไปจากการประชาสัมพันธ์ทั่ว ๆ ไป เป็นการมุ่งถึงความสำคัญแห่งภาระหน้าที่ที่ควรรับผิดชอบ การมีบทบาทร่วมรับผิดชอบ ต่อสังคม ทำอย่างไรประชาชนจึงจะมีความเข้าใจ เชื่อถือ ศรัทธา และผูกพันกับโรงเรียนมากที่สุด โดยไม่หวังผลกำไร แต่จะเน้นในด้านความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน การปฏิบัติตนต่อกันในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ดังนั้น องค์ประกอบที่จำเป็นของการจัด การประชาสัมพันธ์โรงเรียนจึงควรมีดังนี้ คือ

นางพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (253๑) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของการประชาสัมพันธ์โรงเรียนที่จะต้องนำมาพิจารณาในการประชาสัมพันธ์ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ของบุคคลแต่ละบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการจัดการศึกษา ได้แก่
 - 1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับครู ครูต่อครู ครูต่อพนักงาน เจ้าหน้าที่ คณงาน ภารโรง
 - 1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ศิษย์เก่าต่อครูและโรงเรียน
 - 1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครู และโรงเรียน
 - 1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับครู และโรงเรียน
2. ความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคล
 - 2.1 ความสัมพันธ์กับสมาคมผู้ปกครองและครูกับโรงเรียน
 - 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการการศึกษากับโรงเรียน
 - 2.3 ความสัมพันธ์กับสมาคมต่าง ๆ ในชุมชน หรือกลุ่มอิทธิพลในชุมชนกับโรงเรียน
 - 2.4 ความสัมพันธ์กับสมาคมทางวิชาชีพครูกับโรงเรียน
3. เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ และช่องทางต่าง ๆ ในการสร้างการประชาสัมพันธ์ มี 5 ประการ คือ
 - 3.1 กิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน
 - 3.2 สิ่งพิมพ์และเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน
 - 3.3 การให้ข่าว ออกข่าว แก่หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์

3.4 การใช้สื่อเกี่ยวกับโสตทัศนูปกรณ์ เช่น การจัดนิทรรศการ การฉาย สไลด์ ภาพยนตร์ แผ่นเสียง เทปบันทึกเสียง

3.5 กิจกรรมในโอกาสพิเศษ และบริการพิเศษต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น วันครบรอบการจัดตั้งโรงเรียน วันสำคัญของชาติ ศาสนา บริการ การใช้โรงเรียนเป็นสถานที่ ประกอบงานมงคล บริการด้านเครื่องมือ อาคารสถานที่ เพื่อประกอบกิจกรรมทางสังคมของชุมชน จะเห็นได้ว่า กลุ่มประชาชนที่กล่าวถึงทั้งสองกลุ่มนี้ คือ กลุ่มประชาชนในองค์การ และกลุ่มประชาชนภายนอกองค์การนั่นเอง

อัปษรศรี ปลอดเปลี่ยว (2533) กล่าวถึงองค์ประกอบที่จำเป็นของการจัดการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ประกอบด้วย

1. ความสัมพันธ์ของบุคคล

ความสัมพันธ์ของบุคคล เป็นความสัมพันธ์ของแต่ละบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน คำว่าโรงเรียนในที่นี้ หมายถึง บุคลากรภายในโรงเรียน อันได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ธุรการและภารโรง จึงขอแบ่งความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับบุคคลต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับบุคคลภายนอก
- 1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับนักเรียนและศิษย์เก่า
- 1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง
- 1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2. ความสัมพันธ์ของกลุ่มบุคคล

กลุ่มบุคคล หมายถึง สมาคมและคณะกรรมการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา น่าจะแยกเป็นช้อย่อยได้ดังนี้

- 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับสมาคมผู้ปกครองและครู
- 2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการการศึกษา
- 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับสมาคมต่าง ๆ ในชุมชน หรือกลุ่มอิทธิพล
- 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับสมาคมทางวิชาชีพครู

3. เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณ

เครื่องมือในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.1 วัสดุอุปกรณ์

3.2 งบประมาณ

ชม ภูมิภาค (2516) เห็นว่า โรงเรียนต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล 4 กลุ่ม คือ

1. สร้างประชาสัมพันธ์ด้วยความสัมพันธ์กับนักเรียน
2. สร้างประชาสัมพันธ์ด้วยการติดต่อกับผู้ปกครอง
3. สร้างประชาสัมพันธ์ด้วยความร่วมมือกับชุมชน
4. สร้างประชาสัมพันธ์ด้วยความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน

ส่วน Kindred et. al. (1984) ได้กล่าวถึงกลุ่มประชาชนที่โรงเรียนต้องสร้างความสัมพันธ์ด้วย คือ

1. นักเรียนและผู้ปกครอง (Pupils and Parents)
2. พนักงานและกลุ่มครู (Employees and Teacher Groups)
3. กลุ่มบุคคลในชุมชน (Community Groups) มีทั้งกลุ่มบุคคลโดยทั่วไป และกลุ่มที่สนับสนุนโรงเรียน ได้แก่

3.1 สมาคมผู้ปกครองและครู (Parents-teacher of home and school associations)

3.2 กลุ่มบุคคลที่เป็นเพื่อนบ้านของโรงเรียน (Neighborhood associations)

3.3 กลุ่มที่ปรึกษา (Advisory groups)

3.4 สมาคมศิษย์เก่า (Alumni associations)

3.5 กลุ่มอิทธิพล (Pressure groups)

การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน จึงต้องกระทำในลักษณะส่วนบุคคล และกลุ่มบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งอาจจะพิจารณาในรายละเอียดถึงวิธีการและกิจกรรม

เพื่อการประชาสัมพันธ์ ซึ่ง นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2530) ได้แบ่งประเภทไว้ ดังนี้

ก. ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลในองค์การ (Personal Relations) หมายถึง ความสัมพันธ์ของบุคคลแต่ละบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา มี 4 ลักษณะ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียน (Staff Relations) ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับครู คณาธิการโรงเรียน ครูต่อครู ครูต่อคณาธิการโรงเรียน และระหว่างคณาธิการโรงเรียนด้วยกันเอง ความสัมพันธ์อันดีของบุคคลเหล่านี้มีส่วนในการสร้างทัศนคติของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน ชุมชนจะมีทัศนคติที่ดีหรือเลวต่อโรงเรียนขึ้นอยู่กับภาระกิจของโรงเรียนที่จะต้องทำให้บุคคลเหล่านี้เป็นตัวกลางที่จะอธิบายนโยบายการทำงานทางด้านการศึกษาของโรงเรียนในทางที่ดี เพราะบุคคลเหล่านี้ต่างก็เป็นสมาชิกของชุมชน ย่อมมีโอกาสจะถ่ายทอดเรื่องราวของโรงเรียนไปสู่ชุมชนภายนอกโรงเรียน "ถ้าบุคคลเหล่านั้นมีขวัญดี มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนของตน ก็จะถ่ายทอดเรื่องราวในทางที่ดีและในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลเกิดความแตกแยกหรือขัดแย้งกัน แยกความสามัคคี ไม่รวมมือ ขวัญเสีย ก็จะกล่าวในทางร้ายของโรงเรียนไปสู่ชุมชน" (นพพงษ์ จิตราดุลย์, 2530) การนิเทศว่าร้ายกันของครู ตลอดจนการวิพากษ์วิจารณ์ การเอาเปรียบ หลีกเลี้ยงการรับผิดชอบ อิจฉาริษยา แบ่งพรรคแบ่งพวก ใช้วิธีการไม่ยุติธรรมเพื่อให้ตนเองได้รับความดีความชอบ พานักเรียนไปทัศนศึกษาโดยไม่สนใจว่าจะกระทบกระเทือนต่อวิชาคนอื่น สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงตัวอย่างของความขัดแย้งของครู ซึ่งมีผลต่อความศรัทธาและความเชื่อมั่นของประชาชนทั่วไป (ชม ภูมิภาค, 2516) ส่วน Kindred et. al. (1984) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีของครูเกิดจาก
 1. ขาดทิศทางในการบริหาร (Lack of Administrative Direction)
 2. การปฏิบัติการสอนของครู (Instructional Practice) ครูจะต้องเข้าใจในวิธีการสอนและปรัชญาของการเรียนการสอนให้สอดคล้องกัน
 3. การปฏิบัติที่ขาดจรรยาบรรณของครู (Unethical Conduct)
 4. การแบ่งงานรับผิดชอบ (Division Responsibility) ไม่มี ความเหมาะสมกับสภาพความรู้ความสามารถหรือมากน้อยแตกต่างกัน
 5. การเกาะกลุ่มกันของครู (Formation for Cliques) ได้แยกตัวออกไปเป็นกลุ่มย่อยตามความสนใจของแต่ละคน จนทำให้ขาดลักษณะความเป็นเพื่อนร่วมงาน (Colleagues)

การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีของบุคคลภายในกลุ่มเพื่อนร่วมงาน จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ชม ภูมิภาค (2516) และ ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2522) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า "การประชาสัมพันธ์ภายนอกที่ดี ย่อมอยู่บนรากฐานการประชาสัมพันธ์ภายในที่ดี"

จากการศึกษารายละเอียดของวิธีการปฏิบัติและการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีของผู้ร่วมงานของ ชม ภูมิภาค, นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, วิจิตร อาวะกุล, ภิญโญ สาร และ Kindred et al. สรุปได้ดังนี้

1. สร้างความรู้สึกร่วมกันให้เป็นเหมือนเพื่อนร่วมงาน (Colleagues) โดยการยอมรับความคิดเห็น ตลอดจนข้อเสนอแนะของผู้ร่วมงาน
2. สร้างให้ผู้ร่วมงานเกิดความจงรักภักดี (Loyalty) และเกิดความสามัคคี (Unity) ภูมิใจที่จะได้ใช้ความรู้ความสามารถตามความถนัด เช่น การตั้งคณะกรรมการทำงาน หรือกรรมการที่ปรึกษาของโรงเรียน (Internal Advisory Committee) เพื่อปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งที่พึงกระทำ
3. ให้มีคณะกรรมการกำหนดขอบเขตของงาน โดยได้รับการยอมรับจากผู้ร่วมงาน ถึงหน้าที่และความรับผิดชอบ (Division of Responsibility) อย่างเหมาะสมและยุติธรรม
4. จัดกิจกรรมยกย่องผู้ทำความดี โดยยอมรับในความสำเร็จของผู้ร่วมงานเหล่านั้น (Recognition of Accomplishments)
5. ให้เกียรติและยอมรับนับถือความสำเร็จของงานซึ่งกันและกัน ตลอดจนการรักษาสิทธิอันถูกต้องในงานที่สอน (Preserving the Right to Teach) ไม่ตู่ถูกเหยียดหยามซึ่งกันและกัน
6. การพิจารณาความดีความชอบมีหลักเกณฑ์ข้อมูลยุติธรรม เพื่อส่งเสริมผู้ทำความดี จะได้รับความดีความชอบพิเศษ ผู้ที่ไม่ได้รับความดีความชอบพิเศษก็ควรได้รับความเห็นอกเห็นใจและยกย่อง
7. ดูแลสวัสดิการและสิทธิอันพึงมีพึงได้ สิทธิพิเศษ ตลอดจนผลประโยชน์ ก่อให้เกิดแก่ผู้ร่วมงาน ให้ได้รับความสะดวกรวดเร็ว ตลอดจนขจัดปัดเป่าปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและความเดือดร้อนอื่น ๆ ถ้าปฏิบัติได้

8. จัดสภาพการทำงานให้สะอาดสะดวก (Working condition)
เช่น ห้องพักครู การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนเอกสารตำรา เพื่อสนองความต้องการของครูที่จะใช้ให้เพียงพอ โดยที่ครูไม่ต้องซื้อเอง
9. จัดให้มีการพบปะสังสรรค์กันเป็นครั้งคราว ตามโอกาสที่เหมาะสม
เช่น ในวันปิดภาคเรียน ปีใหม่ การประชุมนิเทศครูใหม่ (Orientation for New Teacher) การแข่งขันกีฬาระหว่างเพื่อนร่วมงาน
10. ระวังการปฏิบัติที่ผิดจรรยาบรรณ เช่น นินทาว่าร้ายกันในหมู่เพื่อนร่วมงาน
11. การจัดระบบการสื่อสารติดต่อที่ดี (Communication During Negotiation)
12. จัดเอกสารสิ่งพิมพ์ (Internal Publication) ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวของโรงเรียน ตลอดจนความรู้ในด้านข่าวสารภายในโรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของบุคลากร
13. สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ เมื่อโรงเรียนเชิญวิทยากร (Substitutive Teacher) หรือรับครูฝึกสอน (Intern Teacher) ให้มาทำการสอนนักเรียน หรือฝึกอบรม โรงเรียนควรจะสร้างความประทับใจให้บุคคลเหล่านั้น เกิดความรู้ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน

การสร้างความสัมพันธ์ภายใน โดยการประชาสัมพันธ์ภายในโรงเรียน ตามแนวคิดของ เสริมวิทย์ คุงเมธี (2520) มีวิธีการจัดได้ดังนี้

1. จัดเจ้าหน้าที่เป็นพนักงานเดินหนังสือ เพื่อให้ทุกคนภายในโรงเรียน ได้เห็นรับทราบเรื่องราวต่าง ๆ จากฝ่ายบริหารของโรงเรียน
2. จัดเจ้าหน้าที่ทำหน้าที่ติดต่อโดยเฉพาะ ซึ่งมอบความรับผิดชอบให้แก่เจ้าหน้าที่ติดต่อสอบถามของแผนกประชาสัมพันธ์โรงเรียน
3. ในระดับสาขาวิชา ให้หัวหน้าสาขาวิชาเป็นศูนย์กลางติดต่อสื่อสารในส่วนที่เกี่ยวกับงานในสาขาวิชาที่ตนรับผิดชอบ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้แก่ครู อาจารย์ ในสาขานั้น ๆ ได้ทราบ

4. จัดเครื่องขยายเสียง และต่อลำโพงไปตามห้องเรียนต่าง ๆ เพื่อแจ้งข่าวสารที่ต้องการให้ทราบอย่างรีบด่วน แผนกประชาสัมพันธ์เป็นผู้ประกาศให้ทราบ
5. ติดตั้งโทรศัณท์ภายใน ไปตามสำนักงานของสายวิชาต่าง ๆ หรือห้องพักของครูอาจารย์ในโรงเรียน
6. จัดทำแผ่นประกาศไว้ใกล้ ๆ กับโต๊ะ หรือสถานที่ที่ครูอาจารย์เซ็นชื่อลงเวลาปฏิบัติราชการในตอนเช้าหรือเย็น เพื่อแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ให้แก่ครูอาจารย์ได้ทราบ
7. จัดทำเป็นคำสั่งแจกเป็นรายบุคคล หรือกลุ่ม หรือคณะ โดยให้หัวหน้าสายวิชาเป็นศูนย์กลาง และรับผิดชอบจัดทำคำสั่งไปแจ้งแก่ครูอาจารย์ในสายวิชาของตน
8. จัดทำหนังสือพิมพ์ อาจออกเป็นรายเดือนหรือรายเทอม
9. จัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ออกเผยแพร่
10. จัดกิจกรรมพบปะสังสรรค์กันเป็นประจำ เช่น จัดให้มีกิจกรรมของหมู่คณะในทุกสัปดาห์ เชิญผู้ทรงคุณวุฒิมาบรรยาย หรืออภิปราย ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เป็นประจำ
11. มีการประชุมกันอยู่เสมอ ทั้งในระดับสายวิชาและระดับโรงเรียน เมื่อสิ้นภาคเรียน ต้องจัดให้มีการสัมมนาขึ้น ในระหว่างครูอาจารย์อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

การสร้างความสัมพันธ์ภายในโดยการประชาสัมพันธ์ภายในโรงเรียนตามแนวคิดของ (นพพงษ์ บุญจิตราตุลย์, 2530) สรุปได้ดังนี้ คือ

1. สร้างความรู้สึกร่วมกันให้เหมือนเพื่อนร่วมงาน
 2. สร้างให้เกิดความจงรักภักดี ความสามัคคีกลมเกลียว
 3. การแบ่งงาน การสอนและการปฏิบัติพิเศษอื่น ๆ ให้ยุติธรรมและเสมอภาค
 4. ป้องกันการแบ่งแยก และแตกแยกเป็นกลุ่มย่อยขึ้นในโรงเรียน
 5. วางขอบเขตงานและหน้าที่การงานให้ชัดเจนว่าใครมีหน้าที่อะไร
 6. ให้เกียรติและยอมรับนับถือเห็นความสำคัญของงานซึ่งกันและกัน
- ไม่ถูกต้อง เหยียดหยาม
7. ช่วยขจัดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและความเดือดร้อนอื่น ๆ ถ้าปฏิบัติได้

8. ระวังการปฏิบัติที่ผิดจรรยาบรรณ เช่น นินทาว่าร้ายกันในหมู่บุคลากร
9. จัดระบบการสื่อสารที่ดีให้ได้ทราบเรื่องราวที่เกิดขึ้นในโรงเรียน
อย่างทั่วถึง
10. จัดงานให้มีการพบปะสังสรรค์กันเป็นครั้งคราวตามโอกาสที่เหมาะสม

2. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและศิษย์เก่า (Pupil and Alumni Relations) นักเรียน ศิษย์เก่า และสมาคมศิษย์เก่า เป็นส่วนหนึ่งที่จะประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้กับผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนได้ทราบถึงสภาพของโรงเรียน โรงเรียนจะได้รับความร่วมมือหรือต่อต้านจากผู้ปกครองและศิษย์เก่าเหล่านั้น สิ่งที่สำคัญคือ พฤติกรรมของโรงเรียนที่แสดงออกต่อนักเรียน Kindred et. al. (1984) นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2530) และ ชม ภูมิภาค (2516) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความประทับใจที่เด็กได้รับจากโรงเรียนคือ "พฤติกรรมการสอนการปกครอง ประสบการณ์ที่ได้รับจากการรู้จักครูใหญ่ การบริการของโรงเรียนในด้านสุขภาพอนามัย และความสะอาดต่าง ๆ เรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ นักเรียนจะนำไปบอกกล่าวแก่ผู้ปกครองและชุมชน" ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมเพื่อประชาสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและศิษย์เก่าจะต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ซึ่ง นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ กล่าวว่า มี 4 ประการ คือ

1. บุคลิกภาพของครู มีอิทธิพลต่อแนวความคิดและความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อโรงเรียน นักเรียนจะชอบครูที่เข้าใจความต้องการของเด็ก มีความเป็นกันเอง และช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงใจ การทำให้นักเรียนได้ยอมรับนับถือบุคลิกภาพของครู (Respect of Personality) จะช่วยให้เป็นสิ่งเร้าในการเรียนและสร้างความร่วมมือแก่ครูและนักเรียนเป็นอย่างดี (Kindred et. al. 1984)

2. ระเบียบและกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ระเบียบของโรงเรียนจะต้องไม่ขัดกับธรรมเนียมประเพณี และความนิยมของชุมชน ก่อนออกระเบียบควรมีการหยั่งเสียงเพื่อให้ได้รับการยอมรับ การเปลี่ยนแปลงต้องกระทำอย่างมั่นคงและยุติธรรม

3. หลักสูตรและการเปลี่ยนแปลงของหลักสูตร ต้องจัดให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และความต้องการของผู้เรียน

4. การปฏิบัติและการใช้อำนาจของครูต่อนักเรียน โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

- (1) ให้การยอมรับนับถือต่อบุคลิกภาพของเด็กทุกคนเหมือนกัน
- (2) ระมัดระวังในปัญหาส่วนตัวและปัญหาในทางวิชาชีพของครู
อย่าให้ขัดกัน
- (3) ระวังอย่าให้เกิดความลำเอียง
- (4) การลงโทษทางความประพฤติและวินัยนักเรียน ทำให้
เหมาะสม
- (5) เตรียมการสอนอย่างดี
- (6) ใช้วิธีการสอนให้เหมาะสม
- (7) ระมัดระวังในเรื่องประเด็นความขัดแย้ง เป็นกรณี
- (8) ให้การบ้านอย่างเหมาะสม
- (9) การให้คะแนนอย่างถูกต้องและเหมาะสม
- (10) จัดการสอนให้ถูกต้องตามเวลาและเนื้อหาที่จะสอน
- (11) ระวังเรื่องการให้เด็กตกหรือเด็กได้พิจารณาด้วยความ
ความถูกต้องและยุติธรรม

Kindred et. al (1984) ได้กล่าวถึงกิจกรรมที่โรงเรียนควรจัดทำ
ให้นักเรียนเพื่อส่งเสริมการประชาสัมพันธ์โรงเรียน คือ

1. การบริการ ได้แก่ ห้องสมุด (Library) โรงอาหาร
(Cafeteria) บริการทางแพทย์ (Medical Center) การอำนวยความสะดวกของ
สำนักงาน โรงเรียน หรือห้องธุรการ (School Office) การเดินทาง (Transportation)
2. จัดการสำรวจความต้องการ และรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนใน
ลักษณะสื่อสารสองทาง (Two-Way Communication) เช่น สำรวจความคิดเห็นด้วยแบบ
สอบถาม จัดตั้งปัญหา การแจ้งข่าวสารให้นักเรียนทราบ
3. การจัดให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาของนักเรียน (Student
Advisory Committee) เพื่อเสนอเรื่องราวและความคิดเห็นความต้องการให้โรงเรียนทราบ

สำเนียง ศรฤทธิ์ซึ่งชัย ได้กล่าวถึง กิจกรรมที่โรงเรียนควรจัดให้นักเรียน

มีดังนี้

1. จัดตั้งสภานักเรียน จะช่วยแก้ปัญหาเด็กเกเร และการชุมนุมกันประพฤติกไปในทางที่ไม่สมควร
2. ประมุขเทศแก่ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ในวันเปิดภาคเรียน
3. จัดการถ่ายรูปและบันทึกภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ในรอบปีของโรงเรียน
4. จัดการทัศนอาจร เพื่อให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น และมีโอกาสได้สังคมอย่างน้อยควรมีปีละครั้ง
5. จัดพิธีต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น พิธีไหว้ครู พิธีแจกประกาศนียบัตร
6. มีการประชุมนักเรียนอยู่เสมอ เพื่อชี้แจงแนะนำ ฝึกฝนอบรมให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม และแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ให้นักเรียนทราบ
7. จัดทำป้ายประกาศไว้ตามอาคารเรียนต่าง ๆ หรือสถานที่ซึ่งนักเรียนส่วนมากต้องเดินผ่านอยู่เสมอ
8. จัดกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน โดยให้ครูได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับนักเรียนในคณะที่ปรึกษา และควบคุมดูแลกิจกรรมนั้น ๆ เช่น กิจกรรมชุมนุมทางวิชาการ ชุมนุมทางวัฒนธรรม และสังคม ชุมนุมสันตนาการ ชุมนุมอาสาพัฒนา ชุมนุมบันเทิงและดนตรี เป็นต้น
9. จัดให้มีตู้สำหรับแจ้งเรื่องราวต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นของนักเรียน
10. จัดชั่วโมง Home Room ขึ้นในทุกวันศุกร์ เพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์และนักเรียนได้มีโอกาสพบปะชี้แจงแนะนำ อบรมนักเรียน และแจ้งข่าวสารต่าง ๆ ของทางโรงเรียนที่ควรทราบ

อัปษรศรี ปลอดเปลี่ยว (2533) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับนักเรียนและศิษย์เก่าไว้ว่า

นักเรียน ศิษย์เก่า และสมาคมศิษย์เก่า เป็นส่วนหนึ่งที่จะประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้กับผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทราบถึงเหตุการณ์ ทั้งด้านดีและด้านเสียของโรงเรียน โรงเรียนจะได้รับความสนับสนุนจากศิษย์เก่า ผู้ปกครองและชุมชนมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนปฏิบัติต่อนักเรียนและศิษย์เก่าที่จบไปแล้ว ชุมชนจะพิจารณาโรงเรียนว่าดีหรือไม่ก็โดยฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ของนักเรียนขณะที่กำลังเรียน และที่จบ

ไปแล้ว เรื่องที่เด็กจะพูดก็มีเรื่องเกี่ยวกับตัวครู การให้ที่บ้านของครู การปฏิบัติตนของครูในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน และระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียน ประสบการณ์ของนักเรียนที่ได้รู้จักครูใหญ่ พนักงานในสำนักงาน โรงเรียน ห้องอาหาร คณงานภารโรง และคนขับรถ ฯลฯ และสิ่งเหล่านี้ก็จะประทับใจและฝังอยู่ในความรู้สึกของเด็กเมื่อเขาได้จบไปจากโรงเรียนแล้ว ดังนั้นทางโรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องสำรวจและแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้ให้ดี เพื่อที่จะได้ทำให้เด็กเหล่านี้ เกิดความรักใคร่ โรงเรียนและช่วยประชาสัมพันธ์โรงเรียนไปในทางที่ดี

บุคลิกภาพของครู มีอิทธิพลต่อแนวความคิดและความรู้สึกของนักเรียนต่อโรงเรียน เด็กนักเรียนมักจะชอบครูที่มีรูปร่างดี เสียงไพเราะร่าเริง เข้าอกเข้าใจ มีความรู้สึกเป็นมิตร ยุติธรรม ไม่ดูหมิ่นดูแคลน เข้าใจในปัญหาความต้องการของเด็ก มีอารมณ์ขัน แต่ มิใช่ว่าจะหน่วงเหนี่ยวเวลาและละเลยหน้าที่การสอน สุภาพต่อเด็ก สามารถควบคุมตนเองได้ เมื่อเด็กอยากลองดี เด็กจะให้ความเคารพนับถือและร่วมมือกับครูที่ให้ความช่วยเหลือเขาในด้านการเรียนที่เขาประสบความสำเร็จ การปฏิบัติตนที่สม่ำเสมอของครูในสิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กรักโรงเรียน และพูดในสิ่งที่ดีของครูและโรงเรียน ให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับทราบ

การปฏิบัติและการใช้อำนาจของครูต่อนักเรียน นอกจากบุคลิกภาพของครูที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ของเด็กกับครูแล้ว การปฏิบัติและการใช้อำนาจของครูก็อาจเป็นเครื่องสร้างความสัมพันธ์หรือทำลายความสัมพันธ์ของครูกับเด็กได้ โดยพิจารณาจากสิ่งต่อไปนี้

1. ให้การยอมรับนับถือต่อบุคลิกภาพของเด็กทุกคนเหมือนกัน
2. ระมัดระวังในปัญหาส่วนตัวและปัญหาทางวิชาชีพของครูอย่าให้ขัดกัน
3. ระวังอย่าให้เกิดความลำเอียง
4. ดึงดูดนักเรียนให้เข้าใจลึกซึ้งก่อนลงโทษทางความประพฤติและวินัย
5. เตรียมการสอนอย่างดี และตรงต่อเวลา
6. ใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมและรู้จักวิทยาในการสอน
7. ระมัดระวังในเรื่องประเด็นความขัดแย้งเป็นกรณี
8. ให้การบ้านอย่างเหมาะสม
9. การให้คะแนนอย่างถูกต้องและเหมาะสม
10. จัดการสอนให้ถูกต้อง ตามเวลาและเนื้อหาที่จะสอบ
11. ระวังเรื่องการให้เด็กตกหรือเด็กได้พิจารณาด้วยความถูกต้อง

12. ต้องมีจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู
พ.ศ. 2526
13. ปรับปรุงตนเองอยู่เสมอทุกด้าน โดยเฉพาะหมั่นศึกษาหาความรู้
เพิ่มเติม พร้อมทั้งรับแนวคิดใหม่ ๆ มาใช้
14. เชื้อมั่นในคุณค่าของงานและเวลา บริหารเวลาเป็นและใช้
เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
15. บุคลิกภาพดี แต่งตัวดี สะอาดเป็นระเบียบ มีรสนิยมดี ำรง
มองโลกในแง่ดี อารมณ์ขัน

ระเบียบและกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ปัญหาที่เกิดจากระเบียบและกฎเกณฑ์
ของโรงเรียนต่อเด็กเป็นอีกปัญหาหนึ่งที่สามารถทำให้ความสับสนของผู้บริหาร ครูและโรงเรียนต่อ
ชุมชนสลายได้ก่อนที่กฎเกณฑ์ระเบียบจะประกาศใช้ควรจะศึกษาว่าจะขัดกับธรรมเนียมประเพณี
และความนิยมของชุมชนนั้นหรือไม่ ควรจะมีการหยั่งเสียง และเมื่อสร้างขึ้นมาแล้วควรจะมี
เผยแพร่หรือส่งให้ผู้ปกครองได้ทราบการเปลี่ยนแปลงกฎและระเบียบก็ควรกระทำอย่างมั่นคง
และยุติธรรม เช่น ระเบียบการสอบคัดเลือกเข้าทุกคนก็ควรต้องสอบเสมอภาคกัน เป็นต้น
ระเบียบกฎเกณฑ์ใหม่ควรแจ้งให้นักเรียนเก่าได้ทราบด้วย เพราะอาจเกิดการเข้าใจผิด
นักเรียนเก่าอาจจะไปคุยกับนักเรียนปัจจุบัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดกันได้ ดังนั้น
โรงเรียนควรปฏิบัติต่อศิษย์เก่าในด้านความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับครูและโรงเรียน (นพพงษ์
จิตราดุลย์, 2530) ดังต่อไปนี้

1. ติดตามความก้าวหน้าเคลื่อนไหวของศิษย์เก่า
2. เมื่อศิษย์เก่ามาขอความช่วยเหลือ ทางโรงเรียนควรอำนวยความสะดวก
สะดวก เช่น ขอใบสุทธิ ใบรับรอง
3. ให้โอกาสศิษย์เก่ามาจัดงานชุมนุมที่โรงเรียน
4. เชิญศิษย์เก่าที่ประสบความสำเร็จมาสนทนากับครูหรือนักเรียน
5. เมื่อมีงานหรือกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน ก็เชิญศิษย์เก่ามาร่วม
6. ติดตามภาพของศิษย์เก่าโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ ก้าวหน้าใน
หน้าที่การงาน ให้นักเรียนปัจจุบันได้ทราบและยึดถือเป็นแบบอย่าง
7. ครูใหญ่หรือครูหาโอกาสเยี่ยมเยียนศิษย์เก่าบ้างเมื่อมีโอกาส

8. ให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหา เมื่อได้รับการขอร้องจากศิษย์เก่า
9. สนับสนุนให้จัดตั้งสมาคมศิษย์เก่าขึ้น
10. ชักจูงให้มาหาความรู้เพิ่มเติม ถ้าโรงเรียนเปิดสอนวิชาอื่น
11. ส่งข่าวสารความเคลื่อนไหวของโรงเรียนให้ทราบเป็นประจำ ถ้ามี

งบประมาณทำได้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับครูและโรงเรียน (Parent Relations) Kindred et. al. (1984) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับโรงเรียนไว้ว่า

"ผู้ปกครองเป็นผู้ทราบข้อมูลข่าวสารของนักเรียนเป็นอย่างดี ซึ่งครูสามารถที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในการอบรมสั่งสอนนักเรียนได้ และในขณะเดียวกัน ครูก็พอจะทราบทัศนคติและความนึกคิดของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง เป็นสิ่งที่โรงเรียนจะแสวงหาความร่วมมือร่วมใจเพื่อความเจริญก้าวหน้าของโรงเรียน"

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2530) ได้เสนอแนะวิธีแก้ปัญหาและอุปสรรคในการร่วมมือของผู้ปกครองไว้ดังนี้

- 1) สร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้นกับผู้ปกครอง
- 2) ครูมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ปกครองในอาชีพต่าง ๆ ไม่ดูถูกเหยียดหยามผู้ปกครองยากจน
- 3) ให้ทราบนโยบายและระเบียบปฏิบัติของโรงเรียนอย่างชัดเจน
- 4) จัดบริการด้านสวัสดิการนักเรียนให้ดี

กิจกรรมที่โรงเรียนควรดำเนินงานในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครอง เพื่อการประชาสัมพันธ์โรงเรียน จากการศึกษารายละเอียดตามที่ Kindred et. al. (1984) และนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2530) สรุปได้ดังนี้

- 1) การออกเยี่ยมเยียนผู้ปกครองเมื่อมีโอกาส

2) รายงานความก้าวหน้าทางการศึกษาของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ
แจ้งเรื่องทางที่ดีให้ทราบบ้าง ไม่ใช่แจ้งแต่ปัญหาและความเลวร้ายของนักเรียน

3) เชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมเยียนโรงเรียนในโอกาสที่มีกิจกรรมต่าง ๆ
ของนักเรียนและโรงเรียน

4) จัดการประชุมผู้ปกครองในโอกาสอันควรเป็นครั้งคราว

5) ส่งข่าวสาร จดหมายข่าว แจ้งความเคลื่อนไหวก้าวหน้า หรือการ
เปลี่ยนแปลงของโรงเรียนให้ทราบ

6) จัดนิทรรศการผลงานของนักเรียนและเชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมชม

7) เชิญผู้ปกครองที่มีความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่เด็ก

8) เชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมชมกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน เช่น กีฬา
ละคร หรือดนตรี

9) จัดให้มีวัน "คุยกับครู" โดยเชิญผู้ปกครองมาสนทนากับครูประจำชั้น
อย่างน้อยเทอมละครั้ง

10) ผลักดันให้เกิดสมาคมผู้ปกครองและครูขึ้น

อัปษรศรี ปลอดเปลี่ยว (2533) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน
กับผู้ปกครองไว้ว่า

การปรับปรุงอาคารสถานที่โรงเรียนให้ร่มรื่น สะอาดเป็นระเบียบ
ช่วยสร้างความศรัทธาเมื่อแรกเห็นให้แก่ผู้ปกครองได้เป็นอย่างดี
เพราะการเข้ามาดูมาเห็นสิ่งที่ดี ๆ ของโรงเรียน ย่อมเป็นที่ติดตาม
ประทับใจ และจะได้รับการกล่าวขวัญจากปากหนึ่ง ไปสู่อีกปากหนึ่ง
ถึงความงดงามของต้นไม้ประดับ ห้องเรียน ห้องส้วม อ่างล้างมือ
น้ำดื่มที่สะอาดและถูกสุขลักษณะ มีเครื่องอำนวยความสะดวกครบ
ผู้ปกครองเข้ามาสัมพันธ์กับโรงเรียนด้วย เรื่องของบุตรหลาน
เมื่อได้มีส่วนเข้าใจอุปสรรคปัญหาในการให้การศึกษา ก็อาจหาทาง
ให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียนได้ โรงเรียนจึงควรปฏิบัติเพื่อ
ส่งเสริมในการร่วมมือของผู้ปกครอง (นพพงษ์ จิตราคุลย์, 2530)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในชุมชนกับครูและโรงเรียน

(Community Relations) ความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่โรงเรียนจะต้องให้ความสนใจเช่นเดียวกับกลุ่มบุคคลภายในโรงเรียน โรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถจะแยกออกจากกันได้เพราะ "ชุมชนเป็นผู้กำหนดการดำเนินงานของโรงเรียน ความพยายามที่จะแยกโรงเรียนออกชุมชนจึงเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้อง และจะนำความยุ่งยากไปสู่โรงเรียนและเด็ก ชุมชน และโรงเรียนจึงแยกจากกันไม่ได้"

สุพิชญา ธีระกุล (2522) ให้ความหมายของการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนว่า

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง การบริหารโรงเรียนในส่วนที่เกี่ยวกับชุมชน ได้แก่ การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน การร่วมกันกำหนดความมุ่งหมายและนโยบายของโรงเรียน ตลอดจนการร่วมมือพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนเพื่อชุมชน หรืออาจสรุปได้ว่า การสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึง วิธีการหรือหนทางที่โรงเรียนใช้ในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนในเขตพื้นที่นั้น

ความมุ่งหมายในการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีความมุ่งหมายเพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้ได้ผลดีที่สุด และให้ผลที่ได้จากการศึกษานั้นเป็นประโยชน์ต่อชุมชนด้วย ได้มีผู้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ ดังนี้

เมิร์ล อาร์, ซัมชัน (Marle R. Sumption, 1966) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. เสนอรายงานให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับกิจการและข่าวสารของโรงเรียน
2. รับทราบข่าวความเคลื่อนไหวจากภายนอก เพื่อประโยชน์ของโรงเรียน

3. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย ที่จะต้องสนใจต่อการศึกษาของท้องถิ่น

4. ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียน

5. ส่งเสริมให้ประชาชนหรือชุมชนเข้ามามีบทบาทในการวางเป้าหมายของการศึกษา และการพัฒนาการเรียนการสอน

6. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้านกับโรงเรียน และชุมชนหรือท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ให้เกิดขึ้น โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางชุมชน ศูนย์การศึกษาและวัฒนธรรม

7. เสนอความรู้ ความก้าวหน้า และแนวโน้มใหม่ทางการศึกษาแก่ชุมชน

8. ส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับสถาบันอื่น ๆ ในสังคม

9. เพื่อเป็นหนทางในการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนจากชุมชน

10. เพื่อเป็นการแก้ไขข้อข้องใจ และสิ่งที่จะทำให้ประชาชนเข้าใจโรงเรียนผิด ๆ ช่วยทำให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดี ด้วยความซื่อสัตย์และนิยมยกย่อง

เจมส์ บี โคนันท์ (อ้างถึงใน สุนัตรา ไม้แก้ว:2534) กล่าวว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เนื่องมาจาก

1. การลงทุนทางการศึกษาสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว (Increased costs)
2. การเปลี่ยนแปลงในการจัดการมัธยมศึกษา (Changing in secondary education) ทำให้ประชาชนต้องการที่จะทราบถึงเปลี่ยนแปลงและมักจะปฏิเสธความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น ๆ ผู้บริหารและนักการศึกษาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำให้โรงเรียนมีความใกล้ชิดกับชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับชุมชน และได้รับทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

3. การวิพากษ์วิจารณ์โรงเรียน (Criticism of the Schools) โรงเรียนถูกวิพากษ์วิจารณ์มากขึ้นในหลาย ๆ ด้าน โรงเรียนจึงจำเป็นที่จะต้องหาทางผูกมิตรกับชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อโรงเรียน

ความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

โดยหลักการแล้ว โรงเรียนและชุมชนจะต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เพราะโรงเรียนเป็นสถาบันพัฒนาคน เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชน ในขณะเดียวกันโรงเรียนจะดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพได้ก็ต้องอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากชุมชน ดังนั้นโรงเรียนและชุมชนจึงจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2530) ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งรวมวิชาการสาขาต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการเรียนรู้ของคนในชุมชน
2. เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งผลิต พัฒนา และคัดเลือกสมาชิกที่ดีให้กับชุมชน
3. เพราะโรงเรียนเป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชน
4. เพราะโรงเรียนเป็นศูนย์รวมของชุมชน กิจกรรม และบริการต่าง ๆ เกิดขึ้นที่โรงเรียน
5. เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยผลิตวิชาการใหม่ ๆ ให้กับชุมชน
6. เพราะโรงเรียนตั้งขึ้นและอยู่ได้จากรายได้จากภาษีอากรและการสนับสนุนจากประชาชน
7. เพราะโรงเรียนต้องการความสนับสนุนและอุปถัมภ์ในด้านต่าง ๆ จากประชาชน

สุพิชญา อีระกุล ได้กล่าวถึงความจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ 6 ประการ ซึ่งส่วนใหญ่ตรงกับที่ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ ได้กล่าวไว้มีเพียงประการเดียวที่แตกต่างออกไป คือ "โรงเรียนและชุมชนมีจุดหมายเดียวกัน คือ ผลิตคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ (Perfect man) สามารถจัดชุมชนและดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างปกติสุข"

หลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

หลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น มีผู้เสนอแนวคิดไว้หลายแนวด้วยกัน ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์และอยู่ในลักษณะที่จะนำไปปฏิบัติได้ก็คือ

สุรพล ธีรรัตนพันธ์ ได้เสนอแนวความคิดไว้ดังนี้

1. ต้องดำเนินงานด้วยความบริสุทธิ์ใจและตรงไปตรงมา
2. การติดต่อทุกชนิดให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์
3. จะต้องจัดโรงเรียนให้ดี
4. ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เป็นกันเองกับชาวบ้าน
5. โรงเรียนต้องถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะบริการชุมชน
6. เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพิจารณาและแก้ปัญหาของโรงเรียน
7. จัดการประชาสัมพันธ์โรงเรียน เพื่อให้ชุมชนได้ทราบความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ

เอเมอร์รี่ สตูปส์ และคณะ (Emery Stoops and Other) กล่าวถึงหลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1. ต้องเป็นกระบวนการที่รับข้างและให้ข้างแก่ชุมชน โดยที่บุคคลภายนอกโรงเรียนจะต้องทราบความเป็นมาต่าง ๆ ของชุมชนเป็นอย่างดี และในเวลาเดียวกันโรงเรียนจะต้องแถลงชี้แจงให้ประชาชนได้ทราบถึงอุปสรรค ปัญหาและวิธีดำเนินงานของโรงเรียน
2. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ถ้าจะให้ได้ผลดี ควรใช้วิธีหลาย ๆ ด้าน ไม่ควรทำเพียงด้านเดียว
3. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประการสำคัญที่สุดก็คือ จะต้องให้ประชาชนในชุมชนนั้นมีความเข้าใจในโรงเรียนให้มากที่สุด

4. การสร้างความสัมพันธ์ ควรจะต้องกระทำต่อเนื่องติดต่อกัน
ตลอดไป

5. โรงเรียนควรให้ข้อมูลหรือข่าวสารที่น่าสนใจ ง่ายต่อการ
เข้าใจและควรจะต้องสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้เกิด
ความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

กิติมา ปรีดีติลก (2532) ได้สรุปหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ
ชุมชนไว้ดังนี้

1. ยึดหลักมนุษยสัมพันธ์ การติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนนั้น ต้องอาศัยหลักมนุษยสัมพันธ์
เป็นอย่างมาก บุคลากรในโรงเรียนจึงต้องเป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี
2. ยึดหลักความจริงใจหรือบริสุทธิ์ใจ ข้อความใด ๆ ที่จะเผยแพร่สู่ประชาชน
ย่อมจะมีความเชื่อถือได้ ตรงไปตรงมามากที่สุด และไม่ควรมีอะไรปิดบังภายในโรงเรียน
3. ยึดหลักความซื่อสัตย์ บุคลากรในโรงเรียนควรมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และการ
ทำงาน ควรให้ประชาชนหรือกรรมการการศึกษาของโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
ต่าง ๆ ด้วย
4. ยึดความคงเส้นคงวา หมายถึง ความสม่ำเสมอในการทำงาน การติดต่อสัมพันธ์
กับคน
5. ยึดความเสียสละ บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ควรมีความเสียสละในการทำงาน
เพื่อชุมชน
6. ยึดความอดทน บุคลากรในโรงเรียนจะต้องอดทนเป็นอย่างมากในการ
ดำเนินงานของโรงเรียนและการติดต่อกับชุมชน
7. ยึดความยืดหยุ่น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรเป็น
ลักษณะโอนอ่อนผ่อนปรน การดำเนินการควรมีการยืดหยุ่นตามสถานการณ์และเวลา
8. ยึดความต่อเนื่อง การจะสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนั้น ย่อมต้องอาศัยเวลาใน
การดำเนินงานที่ต่อเนื่องกัน และจำเป็นต้องมีตลอดไป
9. ยึดการครอบคลุมเนื้อหา การสร้างความสัมพันธ์จะต้องครอบคลุมลักษณะงาน
และขอบข่ายของโรงเรียนในทุก ๆ ด้านอย่างเพียงพอ มิใช่มุ่งในด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ

10. ยึดความเรียบง่าย การนำเสนอของโรงเรียนต่อชุมชนไม่ว่าจะเป็นด้านใด ควรคำนึงถึงความเรียบง่าย สื่อสัมพันธ์กันเข้าใจ

11. ยึดการสร้างสรรค์ เป็นหลักการที่โรงเรียนต้องมุ่งที่จะกระทำเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

12. ความสามารถในการปรับตัว การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นในแต่ละโอกาส และแต่ละสภาพปัญหา

ถนอม มากะจันทร์ (2516) กล่าวว่า โรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ โรงเรียนตั้งอยู่โดยไม่มีชุมชนอยู่ก็ไม่สามารถตั้งอยู่ได้ เพราะไม่มีคนเรียน แต่ถ้ามีแต่ชุมชน ไม่มีโรงเรียน การรับการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ก็ไม่มี โรงเรียนจะดำเนินการโดยโดดเดี่ยว โดยไม่คำนึงถึงสถานการณ์ในท้องถิ่นไม่ได้

ตามความเห็นของนักวิชาการดังกล่าว สรุปได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อแสวงหาความร่วมมือร่วมใจระหว่างชุมชนกับโรงเรียนในฐานะผู้รับใช้ และผู้นำชุมชน

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

ดักลาส (1965) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. นักเรียน (The students) เป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของโรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กนักเรียน และคนในชุมชนจะรับฟังข่าวสารของโรงเรียนจากบุตรหลาน ซึ่งเป็นนักเรียนของโรงเรียนนั้น ๆ นักเรียนจึงมีบทบาทที่สำคัญในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนได้เป็นอย่างดี โรงเรียนควรจะต้องหาความร่วมมือจากนักเรียนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อชักจูงให้ประชาชนมามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

2. สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ (Publications) โรงเรียนควรจัดทำเอกสารสิ่งพิมพ์ของโรงเรียน หรือส่งข่าวของโรงเรียนไปลงหนังสือพิมพ์

3. การประชุมพบปะหารือ (Fac-to face conferences) ถือว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวไปด้วย โรงเรียนควรจัดให้มีวันเยี่ยมโรงเรียน (School visitation day) และคืนเยี่ยมโรงเรียน (School visitation night)

4. การดำเนินชีวิตในชุมชนของนักการศึกษา (Community life of educations) ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์จะต้องดำเนินวิถีชีวิตและความเป็นผู้ให้สอดคล้องกับคนในชุมชน
5. ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน (Participating) โดยไม่จำกัดลักษณะอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลที่มีอาชีพรายได้ค่อนข้างต่ำจะต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลเหล่านั้นด้วย
6. การจัดการศึกษาผู้ใหญ่และการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียน (Adult education and use building) เพื่อตอบสนองผู้พลาดโอกาสทางการศึกษาหรือมีความจำเป็นบางประการ ไม่มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนเมื่อเป็นผู้ใหญ่ ไม่ควรจะมุ่งเฉพาะการจัดการศึกษาแก่นักเรียนในวัยเด็กเพียงอย่างเดียว
7. การร่วมมือกับผู้ปกครองในการจัดทำข้อมูลเพื่อลงทะเบียนนักเรียน (Cooperation with parents in the matter of students' school record) เพื่อที่จะให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมรับรู้ข้อเท็จจริงและให้ข้อเท็จจริงแก่โรงเรียนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนของนักเรียน

นาฏเจลิยา สุมาวงค์ (2517) กล่าวว่า การที่โรงเรียนกับชุมชนจะร่วมมือกันในการสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ชุมชนอาจทำได้โดยวิธีการต่อไปนี้

1. จัดให้มีกรรมการโรงเรียนโดยเลือกตั้งจากประชาชน
2. เปิดโอกาสให้ชุมชนใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนนอกเวลาเรียน หรือในวันหยุด เช่น เป็นที่สอนหนังสือผู้ใหญ่ เป็นที่ประชุมหรือจัดงานพิธีการต่าง ๆ เป็นต้น
3. จัดหลักสูตรของโรงเรียนให้สัมพันธ์กับชุมชน เพื่อให้ความรู้ของนักเรียนมีความหมายมากขึ้น สามารถนำสิ่งที่เรียนไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ต้องให้อุปกรณ์ สื่อมวลชน และแหล่งวิชาต่าง ๆ ในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการสอน เท่ากับเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในขณะเดียวกัน
4. จัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทกับทางโรงเรียน เช่น การจัดนิทรรศการต่าง ๆ จัดแสดงละครประจำปี แข่งขันกีฬานักเรียน ให้บริการแนะแนวอาชีพแก่นักเรียน เป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดกิจกรรมของสังคม

วิธีสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

จากหลักการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ได้เสนอไปแล้ว ซึ่งเป็นทางที่จะนำไปสู่จุดหมายปลายทางของการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน รวมทั้งชุมชนได้มีส่วนร่วมและสนับสนุนในการจัดการศึกษาของโรงเรียน วิธีสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้น อาจจะทำได้หลายรูปแบบ หรือหลายวิธีการดังต่อไปนี้ คือ

สุพิชญา อธิระกุล ได้เสนอแนะแนวทางปฏิบัติในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ดังนี้

1. ศึกษาชุมชนโดยละเอียด เช่น โครงสร้าง วัฒนธรรม ประเพณี อาชีพ สภาพทางเศรษฐกิจ ทรัพยากร ความต้องการ เป็นต้น
2. จัดรายการประชาสัมพันธ์แก่ชุมชน โดยเผยแพร่กิจการทางสื่อมวลชน หรือจัดทำวารสาร หนังสือพิมพ์โรงเรียน
3. ออกเยี่ยมเยียนชุมชนโดยทำอย่างเป็นปกติ สม่ำเสมอและทั่วถึง
4. จัดให้มีกรรมการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครองและประชาชนในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้มีส่วนรับผิดชอบและเป็นเจ้าของโรงเรียนร่วมกัน
5. จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ได้แก่ กิจกรรมประเภทที่นำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน นำโรงเรียนออกสู่ชุมชน และกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานอื่น
6. ให้บริการแก่ชุมชน ได้แก่ อาคารสถานที่ เครื่องใช้ บุคลากรของโรงเรียนและความรู้

สำหรับวิไลวรรณ วิทย์โรจน์ (2525) ได้เสนอวิธีสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

- ก. การนำโรงเรียนออกสู่ชุมชน อาจใช้วิธีการดังนี้
1. เสนอรายงานให้ประชาชนทราบเกี่ยวกับกิจการต่าง ๆ ของโรงเรียน
 2. สร้างความเชื่อถือและความมั่นใจตลอดจนความนิยมในโรงเรียนให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน
 3. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจในความสำคัญของการศึกษาและให้ประชาชนเกิดความรู้สึกว่า เป็นหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ที่ทุกคนจะต้องให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
 4. ส่งเสริมให้ครูกับผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กันใกล้ชิดยิ่งขึ้น เพื่อผลดีต่อการเรียนการสอน สนับสนุน ให้ครูออกไปเยี่ยมเยียนผู้ปกครองด้วยตนเอง
 5. พาเด็กออกไปศึกษานอกสถานที่ เช่น ไปฟังเทศน์ที่วัด ไปชมการทำไร่ การทำสวนดอกไม้ ชมโรงเรียนในท้องถิ่น การเลี้ยงสัตว์ต่าง ๆ ของประชาชนในท้องถิ่น
 6. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์ประชาคม ศูนย์การศึกษาและวัฒนธรรม
 7. ประเมินความต้องการของผู้ปกครอง และประชาชนในท้องถิ่นเกี่ยวกับการศึกษา เพื่อให้โรงเรียนมีโอกาสสนองความต้องการอันแท้จริงของประชาชน
 8. แก้ไขบิดเบือนคล้อยคลายข้อข้องใจ และสิ่งที่ทำให้ประชาชนเข้าใจผิด ๆ ช่วยให้ประชาชนมองโรงเรียนในแง่ดี มีความเข้าใจและเห็นใจโรงเรียน มองครูและนักเรียนด้วยความเชื่อถือและนิยมยกย่อง
 9. นำลูกเสือ ยุวกาชาด ออกไปบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชน เช่น การพัฒนาวัด การตัดต้นไม้ที่ขึ้นเกะกะบนถนนสาธารณะ ทางเข้าโรงเรียน ฯลฯ

10. นำนักเรียนออกไปสำรวจชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อจะได้ทราบปัญหา ความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง หากเป็นปัญหาที่แก้ไขกันได้ช่วยกัน หากเป็นปัญหาใหญ่ก็ควรเสนอผู้รับผิดชอบระดับสูงต่อไป

ข. การนำชุมชนมาสู่โรงเรียน

โรงเรียนควรใช้แหล่งวิชาในชุมชนให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และปรับปรุงโรงเรียน ซึ่งครูอาจใช้แหล่งวิชาดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญ หรือช่างของในอาชีพเฉพาะอย่าง มาให้ความรู้และแนะนำเด็ก เช่น ช่างไฟฟ้า อาจเชิญมาให้ความรู้เรื่องประโยชน์และอันตรายที่เกิดจากไฟฟ้า
2. ผู้ปกครองเด็ก อาจให้ความช่วยเหลือในการเป็นวิทยากรในบางเรื่อง
3. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประชุมสภา ร่างกฎหมายหรือประสบการณ์ด้านอื่น ๆ
4. โรงงานอุตสาหกรรม เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานการผลิต
5. ตำรวจ ช่างราชการ ให้ความรู้ด้านจราจร การปกครองและอื่น ๆ
6. คณะกรรมการสภาตำรวจ หรือท้องถิ่น อาจให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานในท้องถิ่น
7. ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น นิช สัตว์ป่า ดิน หิน แม่น้ำ
8. ทรัพยากรที่มนุษย์ประดิษฐ์ตกแต่ง เช่น บ้านเรือน อาคาร สนามบิน สถานีดับเพลิง
9. แพทย์ พยาบาล เจ็บหน้าที่สาธารณสุขและทันตแพทย์ เพื่อมาให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัย

นพวงษ์ บุญจิตราดลย์ (2530) ได้เสนอแนะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับประชาชนไว้ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มาใช้บริการของโรงเรียน เช่น บริเวณสถานที่จัดงานมงคลต่าง ๆ ตามความเหมาะสม
2. สำรวจความต้องการทางด้านการศึกษาของประชาชนเป็นครั้งคราว
3. เมื่อมีกิจกรรมของโรงเรียน ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมด้วย โดยจัดที่นั่งให้กับประชาชนอยู่คนละข้างกับครูโดยเสมอนำกัน
4. เชิญประชาชนที่มีความสามารถในชุมชนมาให้ความรู้กับนักเรียน หรือนำนักเรียนไปเยี่ยมชมโรงงาน สวนไร่ หรือสถานที่ทำงานที่จะเป็นโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาโดยตรง
5. ชักจูงให้มาร่วมงานเป็นกรรมการต่าง ๆ ในกิจกรรมของโรงเรียน
6. เปิด โอกาสให้ใช้บริเวณโรงเรียนมาแสดงผลภัณฑ์ หรือผลิตผลเพื่อเผยแพร่และจำหน่ายกันเองในราคาถูก
7. ครูและโรงเรียนร่วมกิจกรรมและพิธีการต่าง ๆ ของชุมชนในโอกาสสำคัญ ๆ

จากวิธีการที่นักวิชาการ เสนอแนะวิธีสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนสรุปได้ดังนี้

1. สำรวจและรวบรวมข้อมูลข่าวสารในด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อเป็นข้อมูลของโรงเรียน โดยพยายามออกไปสัมผัสกลุ่มชนให้มากที่สุดทุกสาขาอาชีพ
2. ส่งข้อมูลข่าวสาร และการเคลื่อนไหวการดำเนินการของโรงเรียน ให้ประชาชนในชุมชนทราบและขณะเดียวกัน ก็รับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อโรงเรียนด้วย
3. การจัดบริการเพื่อให้ความรู้ทางวิชาชีพ วิชาการ หรือการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อเปิดโอกาสให้แก่ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา
4. พยายามให้โรงเรียนและชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ของชุมชนและโรงเรียนร่วมกัน

ข. ความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคล (Relation with Groups) ในชุมชนต่าง ๆ และในสถาบันองค์การทั้งหลายที่มีบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไปจะมารวมกลุ่มตามความสนใจ หรือตามลักษณะอาชีพ เพื่อพิทักษ์คุ้มครองผลประโยชน์ในกลุ่มของตน หรือเพื่อเสาะแสวงหาความรู้ในสาขาวิชานั้น การรวบรวมกลุ่มดังกล่าวเมื่อมีจำนวนมากขึ้น จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

หรือการดำเนินงานของสถาบัน (Sumption 1966) โรงเรียนเป็นสถาบันหนึ่ง ย่อมต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลทั้งในสถาบันและนอกสถาบัน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มบุคคลที่รวมกันเช่นนั้น จึงเป็นส่วนหนึ่งของการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

คินเดรดและคณะ (Kindred and others 1984) ได้เสนอแนะวิธีการสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลในชุมชน (Community Groups) ไว้ว่า

1. ต้องสำรวจเพื่อหาข้อมูลของกลุ่มบุคคลในชุมชน
2. จำแนกกลุ่มประชาชน (Community Groups) ที่น่าสนใจได้แก่
 - 2.1 กลุ่มประชาชน (Civic Groups) ที่รวมตัวกันเพื่อบริการสังคม เช่น สโมสรไลออนส์ สโมสรโรตารี ฯลฯ
 - 2.2 กลุ่มวัฒนธรรม (Cultural Groups) พบมากในสาขาดนตรี ศิลปะ สถาปัตยกรรม นักแสดงละคร นักวรรณกรรม ฯลฯ
 - 2.3 กลุ่มเศรษฐกิจ (Economic Groups) ได้แก่ กลุ่มกรรมการ สมาชิก กลุ่มการค้า (Chamber of Commerce) ฯลฯ
 - 2.4 กลุ่มข้าราชการ (Governmental)
 - 2.5 กลุ่มการเมือง (Political) หรือพรรคการเมือง
 - 2.6 กลุ่มวิชาชีพ (Professional) เช่น นักกฎหมาย แพทย์ ทันตแพทย์ กลุ่มนิสิตสนับสนุนการศึกษาของโรงเรียนได้ดี
 - 2.7 กลุ่มศาสนา (Religious)
 - 2.8 กลุ่มข้าราชการบำนาญ หรือคนงานที่ออกจากงานมาแล้ว เพราะสูงอายุ (Retired Groups)
 - 2.9 กลุ่มเยาวชน (Youth)

กลุ่มบุคคลเหล่านี้ จะรวมตัวกันในรูปของชมรมสโมสร สมาคม ฯลฯ ถ้ามีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีก็จะเป็นประโยชน์ต่อการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

จากการศึกษารายละเอียดที่ คินเดรด และคณะ (1984) และ นพดงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2526) สรุปได้ว่ากลุ่มบุคคลที่โรงเรียนจะสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ไว้ 4 กลุ่ม คือ

1. ความสัมพันธ์กับสมาคมผู้ปกครองและครูกับโรงเรียน (Parent Teacher Associations) โรงเรียนส่งเสริมให้จัดกิจกรรมดังนี้

- 1.1 อำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ตั้งของสมาคม
- 1.2 สนับสนุนให้ครูร่วมงานกับสมาคม
- 1.3. จัดให้มีการอภิปรายทางวิชาการโดยให้สมาคมเป็นผู้จัด
- 1.4 ให้สมาคมได้มีโอกาสช่วยเหลือในด้านสุขภาพของเด็ก
- 1.5 ให้สมาคมได้จัดหาเงินทุนให้กับเด็กที่ยากจนขัดสน แต่ความประพฤติดี
- 1.6 มีการแข่งขันกีฬาระหว่างสมาชิกสมาคมผู้ปกครองกับครู
- 1.7 จัดให้มีการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็กและการดำเนินงานบริหารของโรงเรียน
- 1.8 จัดให้มีการช่วยเหลือกันในหมู่สมาชิก เช่น การจำหน่ายสินค้าในราคาถูก เป็นต้น
- 1.9 เชิญสมาชิกสมาคมเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนและของโรงเรียน
- 1.10 ให้สมาคมมีบทบาทในด้านการจัดสอนวิชาอื่นต่าง ๆ หรืองานศิลปวัฒนธรรมในโรงเรียน

Leslie W. Kindred. (Kindred 1957) ได้ให้ข้อคิดที่โรงเรียนควรจะนำไปพิจารณาประกอบการดำเนินงานเกี่ยวกับสมาคมผู้ปกครองและครู ซึ่งอาจจะล้มเหลวเพราะเหตุผลต่อไปนี้ คือ

1. ผู้บริหารการศึกษาและครูมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสมาคม
2. ขาดวัตถุประสงค์ของการจัดงานหรือวัตถุประสงค์ของสมาคมอันแน่นอน
3. ขาดผู้นำที่ดี (เลือกผู้ปกครองที่ขาดสมรรถภาพมาเป็นนายกสมาคม)
4. โปรแกรมต่าง ๆ ขาดความสำคัญและไร้ค่า
5. การประชุมไม่มีสาระ
6. เกิดขัดแย้งกันมากเกินไปในหมู่สมาชิก
7. โรงเรียนคิดแต่จะเอาประโยชน์จากสมาคมถ่ายเดียว ไม่มีทั้งการรับและการให้

2. ความสัมพันธ์ระหว่างคณะกรรมการการศึกษากับโรงเรียน (Citizen Advisory Committee) ควรให้มีกิจกรรมและดำเนินการดังนี้

- 2.1 ให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายทางการศึกษาของโรงเรียน
- 2.2 ให้มีส่วนในการพิจารณาแผนงานของโรงเรียน
- 2.3 สนับสนุนให้หาทางช่วยเหลือโรงเรียนในด้านการเงิน
- 2.4 เคารพในความคิดเห็นที่มีเหตุผล และจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของคณะกรรมการ
- 2.5 โอกาสให้คณะกรรมการแสดงออกในงานสำคัญต่าง ๆ ของโรงเรียน

ไพศาล อินทับชั้น และ สุรียัน นนทศักดิ์ (2527) ได้แสดงความคิดเห็นถึงลักษณะกิจกรรมที่ควรดำเนินการมีดังนี้

1. ควรจัดให้มีโครงการประชุมสัมมนาคณะกรรมการการศึกษา
2. โรงเรียน ควรสร้างความเชื่อถือศรัทธา และสร้างความสัมพันธ์ทางใจกับกรรมการศึกษาเสียก่อน
3. ควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกับชุมชน
4. ไปพบปะสังสรรค์กับกรรมการศึกษา เป็นการส่วนตัวบ้าง เมื่อมีโอกาส
5. โรงเรียนควรยอมรับข้อติชมของชุมชน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
6. เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษา อาจตั้งองค์กร เช่น กลุ่มผู้สนใจ คณะกรรมการเฉพาะกิจ เป็นต้น

3. ความสัมพันธ์กับสมาคมต่าง ๆ ในชุมชนหรือกลุ่มอิทธิพลในชุมชนกับโรงเรียน (Organized Community Groups) ผู้บริหารและครูจำเป็นจะต้องทราบและมีความเข้าใจเกี่ยวกับสมาคมต่าง ๆ และกลุ่มอิทธิพลในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ เนื้อหาทางดังมาให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนในการจัดการศึกษาของโรงเรียน เช่น สโมสรโรตารี ไลออนส์ ลูกเสือชาวบ้าน สภาดำบล การสร้างความเข้าใจ ควรเป็นกระบวนการสองทาง คือ โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือ สนับสนุนทางหนึ่ง และให้ทางกลับกันโรงเรียนก็ให้บริการทางด้านอาคารสถานที่ และความร่วมมือช่วยเหลือบริการในกิจกรรมของสมาคม

4. ความสัมพันธ์กับสมาคมทางวิชาชีพครู (Educational Associations)

เช่น คุรุสภา สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย สมาคมคณิตศาสตร์ สมาคมครูวิทยาศาสตร์ สมาคมพลศึกษาสุภาพนภและสันถนาการ ฯลฯ
ความสัมพันธ์สร้างได้โดย

- 4.1 สนับสนุนให้ครูเป็นสมาชิกของสมาคม
- 4.2 ร่วมเป็นคณะกรรมการของสมาคม
- 4.3 รับวารสารของสมาคม
- 4.4 ร่วมการประชุมทางวิชาการของสมาคม
- 4.5 เขียนบทความให้กับสมาคม
- 4.6 ขอความร่วมมือในการจัดการอบรมจากสมาคม หรือเชิญวิทยากรจากสมาคมให้ความรู้กับครู
- 4.7 บริการสถานที่ในโอกาสที่สมาคมจะมาขอใช้จัดกิจกรรม
- 4.8 ปรึกษาปัญหาการบริหารหรือการปฏิบัติงานกับสมาคม เป็นต้น

ค. เครื่องมือและสื่อในการประชาสัมพันธ์

การประชาสัมพันธ์จะได้รับความสำเร็จ หรือมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากน้อยเพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างด้วยกัน ปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดอย่างหนึ่งคือ สื่อ ถ้าสื่อมีเพียงสิ่งเดียว หรือมีไม่กี่ชนิด ความสลับซับซ้อนในการเลือกคงมีไม่มากนัก แต่ในความเป็นจริง สื่อที่สามารถนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์นั้นมีมากมายหลายอย่าง แต่ละอย่างก็มีคุณสมบัติที่เฉพาะเจาะจง ตลอดจนสามารถดัดแปลงให้ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แตกต่างกันไป

ในการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียนนั้น นอกจากจะคำนึงถึงลักษณะ กิจกรรม กลุ่มประชาชนแล้ว หัวใจที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่ง คือ การสื่อสาร (communication) หรือช่องทางที่จะเผยแพร่ข่าวสาร ทั้งนี้เพราะการสื่อสารเป็นพื้นฐานของการทำงานในด้านการประชาสัมพันธ์ (บำรุงสุข สีหอำไพ 2526)

วิจิตร อาวะกุล (2526) กล่าวว่า

ในการจัดประชาสัมพันธ์โรงเรียน เพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายและหลักการที่กล่าวมาแล้ว โรงเรียนจะต้องมีสื่อมีเครื่องมือที่ดี ที่นำมาใช้แล้วเกิดผล ได้รับการสนับสนุนหรือสร้างเสริมวัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์ด้วย การใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์จึงมีความมุ่งหมาย ให้วัตถุประสงค์ของการประชาสัมพันธ์บรรลุผลคือ

1. ใช้สื่อเพื่อเป็นเครื่องช่วยในการเผยแพร่ (Publicity) แจ้งความเสนอข่าว (News) ประกาศ (Declaration) ให้การศึกษา (To educate) เพื่อแจ้งข่าวคราว (to inform) ให้ความรู้ (Knowledge) ให้ความเข้าใจ (Understanding) ที่ดี ที่ถูกต้องแก่ประชาชน เพื่อจูงใจและให้เกิดความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบัน
2. ใช้สื่อเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ สร้างเสริมความรู้ความเข้าใจอันดี และความสามัคคี ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหน่วยงานของชาติ
3. ใช้สื่อเพื่อเป็นการสื่อสาร การฟังหรือหาข่าวสะท้อนกลับ (feed back) ของประชาชน ในรูปของประชามติเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถาบัน และในเรื่องอื่น ๆ เพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการ
4. ใช้การพูด การเขียน ก็เพื่อกระตุ้นให้เกิดความเชื่อถือ และมุ่งหวังที่จะให้มีหรือเกิดการกระทำ เป็นต้น

Pat Bowman และ Nigel Ellis (อ้างใน พรทิพย์ วรกิจโกศาทร, 2530)

ได้กล่าวเกี่ยวกับสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ โดยยึดแนวคิดของการสื่อสารเป็นสำคัญ ดังนี้

1. การสื่อสารโดยบุคคล (Personal Communication) หมายถึง การสื่อสารจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง หรือหลายบุคคล โดยอาศัยตัวบุคคลเป็นสื่อ ประสิทธิภาพ หรือความสำเร็จของการสื่อสารจะขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ และทักษะการสื่อสารของบุคคล ผู้ส่งสารเป็นสำคัญ การสื่อสารประเภทนี้ครอบคลุมถึงการพูด การให้สัมภาษณ์ การเยี่ยมเยียน และการพบปะพูดคุยกันอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ
2. การสื่อสารโดยสิ่งพิมพ์ (Printed Communication) หมายถึง การสื่อสารที่อาศัยสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นพาหนะที่จะนำข่าวสารมาจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร สื่อเหล่านี้ ได้แก่ จดหมายโดยตรง หนังสือ แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ เช่น ประกาศ แผ่นปลิว โปสเตอร์ ฯลฯ

3. การสื่อสารด้วยการมองเห็น (Visual Communication) หมายถึง การสื่อสารที่อาศัยสื่อประเภทภาพเป็นพาหนะนำข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร สื่อเหล่านี้ ได้แก่ รูปภาพ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ นิตรรศการ

4. การสื่อสารด้วยการได้ยิน (Audio Communication) หมายถึง การสื่อสารที่อาศัยเครื่องส่งและเครื่องรับของระบบวิทยุกระจายเสียง เป็นตัวนำข่าวสารจากส่งไปยังผู้รับสาร

5. การสื่อสารพิเศษ (Specialized Communication) เป็นการสื่อสารที่มีความหมายครอบคลุมได้กว้างไกลกว่า และแตกต่างจากที่กล่าวไว้ข้างต้น ซึ่งได้แก่ กิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ กิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ช่างราชการหรือนักการเมือง และการจัดสัมมนา เป็นต้น

ส่วน David Wood, 1985 (อ้างใน พรทิพย์ วรกิจโกศากร : 2530) เน้นความหมายของสื่อเป็น 2 อย่าง คือ

1. เป็นวิธีการหรือพาหนะใดก็ได้ที่สามารถนำข่าวสาร ไปสู่ผู้รับสารได้ และ
2. เป็นการผสมผสานของวิธีการและพาหนะต่าง ๆ มาใช้ความกันอย่างมีเป้าหมาย โดยแบ่งประเภทของสื่อที่ใช้เป็น 8 ประเภท ดังนี้

- 2.1 สื่อคำพูด (Spoken word)
- 2.2 สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed word)
- 2.3 สื่อโสตทัศน์ (Visual and Audio-Visual Aids)
- 2.4 กราฟิกส์สองมิติ (Two - Dimension Graphics)
- 2.5 สื่อสามมิติ (Three - Dimensional Media)
- 2.6 สื่อประสม (Composite Media)
- 2.7 การเป็นผู้อุปถัมภ์ (Sponsouship)
- 2.8 กิจกรรมทางด้านการศึกษา (Educational Activities)

สื่อในการประชาสัมพันธ์เบื้องต้นนั้น โรงเรียนสามารถพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับลักษณะของกิจกรรม ข่าวสารที่ต้องการเผยแพร่ คินเดรดและคณะ (1984) ได้เสนอแนะว่า "ช่องทางในการสื่อสารระหว่างบุคลากรของโรงเรียนและชุมชนคือ สิ่งพิมพ์

หนังสือพิมพ์ ภาพนิ่ง ภาพยนตร์ การจัดนิทรรศการวิทยุ โทรทัศน์" นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2526) ได้สรุปว่า เครื่องมือและช่องทางในการสร้างประชาสัมพันธ์ (Media of Communicatuon) มี 4 ประการ คือ

1. กิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน (Student Activities)
2. สิ่งพิมพ์และเอกสารต่าง ๆ (School Publications)
3. การออกข่าวให้แก่หนังสือพิมพ์ (Newspaper Publicity)
4. ใช้สื่อสารทางอุปกรณ์ โสตทัศนศึกษา (Audio-Visual Aids)

เช่น การแสดงนิทรรศการของโรงเรียน ฉายสไลด์ ฟิล์มสคริป ภาพยนตร์ แผ่นเสียง วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

เครื่องมือและสื่อในการประชาสัมพันธ์ วิทยุ ศิวศิรียานนท์ (2514) ได้กล่าวถึงเครื่องมือที่ใช้เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ไว้ 8 ประเภท คือ ลมปาก เอกสาร หนังสือพิมพ์ ภาพ และภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ปาฐกถา และการแสดงนิทรรศการ (Exhibition) และ ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2522) ได้กล่าวถึงการใช้อุปกรณ์ในการติดต่อสื่อสาร เผยแพร่เพื่อการประชาสัมพันธ์ไว้คล้ายคลึงกับของ วิทยุ ศิวศิรียานนท์ คือ การใช้คำพูด สิ่งพิมพ์ ภาพโฆษณา ภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ และนิทรรศการ ส่วน วิจิตร อวาทกุล (2526) ได้แบ่งประเภทของสื่อโดยพิจารณาจากรูปแบบของสื่อเป็นหลัก แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. ประเภทสื่อคำพูดลมปาก (The Spoken word oral Communication)
2. ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ (the Printed word)
3. ประเภทแสงและเสียง (light and sound)
4. ประเภทกิจกรรม (Activities)

1. ประเภทสื่อคำพูดลมปาก คำพูดได้แก่ การพูดจากับประชาชนและผู้มาติดต่อในโอกาสต่าง ๆ เช่น การพูดโทรศัพท์ การติดต่อ การอบรม การบรรยาย การปาฐกถา การให้โอวาท การประชุมอภิปรายต่าง ๆ การประชุมชี้แจง การพบปะเยี่ยมเยียน ฯลฯ ลมปากเป็นเครื่องมือที่เก่าแก่ ทุ่นเวลา ประหยัด ได้ผล และเหมาะสมกับหมู่คนที่อ่านหนังสือ

ไม่ออก หรือไม่ชอบอ่านหนังสือ การใช้ภาษาท่าทาง (Non Verbal Communication) ก็เป็นการใช้สื่อที่ได้รับผลดีมีประสิทธิภาพขึ้น เพราะการสื่อสารในสิ่งแรกคือ ท่าทาง

การใช้สื่อประเภทสื่อคำพูด ลมปาก (the spoken word oral communication) ซึ่งได้แก่

- การพูดทั่ว ๆ ไป
- การติดต่อสนทนา
- การปราศรัย
- การกล่าวสุนทรพจน์
- การให้โอวาท
- การอบรม
- การพูดทางโทรศัพท์
- การประชุมแบบต่าง ๆ
- การอภิปรายต่าง ๆ
- การประชุมชี้แจง
- ข่าวลือ

2. ประเภทสื่อสิ่งพิมพ์ (The Printed Words) ประเภทสื่อสารสิ่งพิมพ์ อาจแบ่งตามลักษณะงานประชาสัมพันธ์ได้ 3 แบบใหญ่ ๆ (Type) ด้วยกันคือ

ก. สื่อสัมพันธ์ภายใน (Internal Publication) เป็นหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ ที่ใช้เป็นสื่อสารสัมพันธ์ภายในหน่วยงาน ประเภทหน่วยงานสัมพันธ์ พนักงานเจ้าหน้าที่ สัมพันธ์ใช้ถ้อยคำสำนวนแบบกันเองในหน่วยงาน คนในหน่วยงานด้วยกัน จึงจะอ่านในบางคอลัมภ์ เข้าใจ เป็นสื่อที่รู้จักเข้าใจหน่วยงาน และมักจะแจกให้เฉพาะเจ้าหน้าที่ภายในเป็นหนังสือพิมพ์ หรือวารสารในหน่วยงาน เรียกว่า (House of Home Journal)

ข. สื่อสัมพันธ์ภายนอก (External Publication) เป็นหนังสือวารสาร สิ่งพิมพ์ที่ใช้เป็นสื่อสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานกับบุคคลภายนอก ลักษณะวิธีการเขียนเป็นทางการ และระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำ ภาษา สำนวน มากกว่าหนังสือประเภทสื่อสัมพันธ์ภายใน การจัดทำรูปราณีต และขนาดมาตรฐานของหนังสือโดยทั่วไป

ค. สื่อสัมพันธ์แบบผสม (Combination Internal and External) บางหน่วยงานจะด้วยมีวัตถุประสงค์ในการประหยัดหรือด้วยเหตุผลใดก็ตาม จัดทำวารสารให้มีลักษณะของสื่อสัมพันธ์ได้ทั้งภายนอกและภายในผสมกัน ใช้เพื่อสื่อสารสัมพันธ์ทั้งภายในภายนอกในเวลาเดียวกัน

สื่อประเภทสิ่งพิมพ์ ถ้าแบ่งตามลักษณะเฉพาะแต่ละชนิด โดยทั่วไปได้ดังนี้

1. แผ่นปลิว (Leaflets) หรือที่เรียกว่า ใบปลิว มีลักษณะเป็นเอกสารแผ่นเดียว อาจมีขนาดแตกต่างกัน ตั้งแต่แผ่นยาว ครึ่งแผ่น หรือแผ่นเล็ก ไม่พับ บางครั้งก็เรียกว่าแผ่นประกาศ การทำแผ่นปลิวต้องใช้เทคนิคพิเศษ เพื่อจูงใจให้ผู้รับสนใจที่จะอ่านและเมื่ออ่านแล้วบังเกิดความรู้อย่างเข้าใจและความคล้อยตาม
2. แผ่นพับ (folders) หรือแผ่นปลิวพับ มีลักษณะคล้ายแผ่นปลิว เป็นเอกสารแผ่นเดียวแต่พับให้เป็นรูปต่าง ๆ อาจพับสอง พับสาม พับสี่ ออกแบบ จัดหน้าให้ดึงดูดความสนใจ มักไม่เย็บกลางเล่ม บางทีก็เรียกว่า แผ่นปลิวพับ
3. หนังสือเผยแพร่เล่มเล็ก ๆ (Pamphlets) เป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ คล้ายกับแผ่นพับ (folders) มีหน้ามากกว่าแผ่นพับ แต่มีจำนวนหน้าไม่เกิน 10 หน้า เป็นหนังสือเล่มเล็กบาง ๆ และมักจะเย็บกลาง เช่น
4. เอกสารแนะนำประกอบ (Brochures) เป็นหนังสืออีกเล่มหนึ่งคล้าย (pamphlets) แต่มีลักษณะการอธิบายรายละเอียด เป็นคู่มือและสิ่งของวิธีการหรือเรื่องราวเกี่ยวกับหน่วยการ กิจกรรม กิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าการแนะนำอาชีพ
5. หนังสือเวียน (circular letters) เป็นจดหมายเหตุจากต้นต่อข่าว เพื่อแจ้งไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้พิมพ์แผ่นเดียว เป็นการประหยัดเวียนกันอ่านหรือรับทราบ แต่ปัจจุบันการพิมพ์จดหมายเวียนนี้แจกจึงมีลักษณะเป็นแผ่นปลิวไป
6. จดหมายติดต่อ (Correspondence) เป็นหนังสือหรือจดหมายติดต่อ โต้ตอบ สอบถาม ฯลฯ หรือเป็นจดหมายถึงพนักงาน คนงาน หุ้นส่วน ผู้ร่วมงาน
7. หนังสือพิมพ์กำแพง (Wall Street Journal wall newspaper) มักจัดทำแผ่นป้ายขนาดใหญ่ เขียนข่าวที่มีระเอียดค่อนข้างมาก เขียนตัวหนังสือขนาดใหญ่ ตั้งแต่ 2 นิ้วฟุตขึ้นไป มีข่าวประกาศอะไรก็นำมาเขียนให้คนยืมอ่าน มีพาดหัวข่าวคล้ายกับหนังสือพิมพ์ขนาดใหญ่

8. เอกสารเผยแพร่ (Bulletin) หมายถึง หนังสือของหน่วยงานที่พิมพ์ออกเผยแพร่เกี่ยวกับเรื่องราวกิจการทั่ว ๆ ไปของหน่วยงาน หรือเรื่องอื่น ๆ ทั่วไป
9. หนังสือต่าง ๆ (books) เป็นเอกสารที่จัดทำเป็นเล่มหนังสือทั่ว ๆ ไป เพื่อรายงานความก้าวหน้าหน่วยงานหรืออื่น ๆ
10. หนังสือเล่มเล็กหรือจุลสาร (Billklets) เป็นแบบลักษณะของหนังสือที่ทำให้มีขนาดเล็กหนาประมาณ 2-20 หน้า เพื่อสะดวกในการถือหรือค้น หรือเพื่อให้ดึงดูดความสนใจแปลก ๆ ฯลฯ
11. แผ่นโฆษณา (Poster) เป็นแผ่นแจ้งข่าวย่อ ๆ เป็นการกระตุ้นให้คนสนใจเตือนความทรงจำให้เข้าประชุม ไปร่วมรายการต่าง ๆ ไม่นิยมเขียนรายละเอียดมากควรมีลักษณะเป็นคนเพียงผ่านไปก็สามารถอ่านเข้าใจข้อความทั้งหมด อาจทำด้วยกระดาษไม่อัดหรือผ้า ตามลักษณะที่ต้องการ
12. หนังสือพิมพ์ฉบับพิเศษ (Newspaper Supplement) เป็นวิธีการที่หน่วยงานจัดขอหน้าพิเศษของหนังสือพิมพ์ อาจเป็น 1-2 หน้า หรือทั้งเล่ม หรือเป็นใบแทรกหรือหนังสือพิมพ์แทรกเป็นฉบับพิเศษ (Sunday Supplement) เพื่อเผยแพร่กิจการของหน่วยงาน
13. หนังสือภาพ (Photo Books) เป็นหนังสือที่มีส่วนมากเป็นภาพเพื่ออธิบายเรื่อง อาจมีคำอธิบายบ้างเล็กน้อย ส่วนมากเป็นภาพ ควรให้ภาพที่มีคุณภาพดีและพิมพ์อย่างดี
14. นิตยสาร (Journals) เป็นหนังสือที่ออกประจำของหน่วยงาน อาจเป็นรายเดือน ราย 2-3 เดือน เป็นการเสนอข่าวคราวความเคลื่อนไหว ความก้าวหน้า วิชาการในสาขางาน ตลอดจนประกาศต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มักจะมีลักษณะเป็นรูปเล่มกระตัดรัดแล้วทนทานกว่าหนังสือพิมพ์
15. หนังสือคู่มือ (Handbooks) เป็นหนังสือคู่มือในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ ข้าราชการ แล้วแต่ลักษณะงาน อาจมีเรื่องเกี่ยวกับระเบียบ วิธีการปฏิบัติงานหรือรายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องมือหรือสิ่งที่จะต้องปฏิบัติ
16. เน้มนหรือหนังสือคู่มือสำหรับแจกผู้สื่อข่าว (Press Kits) คือ การจัดการทำเน้มนขนาดกระตัดรัด เพื่อใส่รายละเอียดข่าวต่าง ๆ เกี่ยวกับหน่วยงาน เพื่อให้สื่อมวลชนนักหนังสือพิมพ์ได้นำไปเผยแพร่ ซึ่งผู้รับผิดชอบงานด้านนี้จะต้องติดตามศึกษาข้อมูลข่าวสารให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

17. หนังสือรายงานประจำปี (Yearbooks annual reports) เป็นหนังสือรายงานหรือสรุปผลงานในรอบปีที่ได้ปฏิบัติมาว่า ได้ทำอะไรบ้าง มีความก้าวหน้าหรือมีข้อแนะนำข้อสังเกตอย่างไรบ้าง

นอกจากสิ่งพิมพ์ 17 ประเภทดังกล่าวแล้ว สุขชาติ สุขโทษะ (2522) ได้กล่าวว่า ยังมีสิ่งพิมพ์อีก 3 ประเภทต้องเกี่ยวข้องกับการประชาสัมพันธ์ คือ

1. บทความสารคดี (Features) เป็นเอกสารที่ไม่อยู่ในรูปข่าวและไม่ใช่เรื่องทางวิชาการ แต่อาจเป็นเบื้องหลังข่าว หรือบทความที่เขียนให้อ่านง่าย สนุกสนาน เพลิดเพลิน แต่บรรจุเนื้อหาเพื่อการประชาสัมพันธ์ไว้ด้วย

2. หนังสือพิมพ์ (Newspaper) หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่รวบรวมและบรรจุไว้ด้วยข่าว บทความ บทวิจารณ์ ภาพข่าว การ์ตูน สารคดี นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือที่ทรงอิทธิพลในการสร้างกระแสประชาชาติด้วย

3. สมุดรายชื่อผู้ใช้โทรศัพท์ เป็นแหล่งรวบรวมชื่อบุคคลที่มีความสำคัญพอสมควรของหน่วยงานโดยเรียงไว้เป็นหมวดหมู่ มีที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ไว้พร้อมเพื่อสะดวกในการติดต่อสื่อสาร

และวิรัช ลภีรัตนกุล (2525) ได้กล่าวว่า จดหมายข่าว (Newsletter) ซึ่งมีลักษณะการเขียนในรูปแบบของข่าว มีพาดหัวข่าว และมีรายละเอียด เนื้อหาแบบข่าว หนังสือพิมพ์ มีการออกแบบจัดหน้า (Design and lay out) ผิดแผกไปจากจดหมายทั่วไป โดยจดหมายข่าวจะมีหัวกระดาษจดหมายที่ออกแบบเหมือนหนังสือพิมพ์ ปัจจุบัน จดหมายข่าวกำลังเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย ในหน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชน

3. ประเภทแสงและเสียง (Light and Sound) สื่อประเภทนี้ วิจิตร อวารกุล (2526) และ อนันต์ธนา อัจฉินันท์ (2521) ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. วิทยุกระจายเสียง (radio) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ได้แพร่หลายเพราะกลุ่มประชาชาติรับฟังได้ ระยะทางไม่เป็นอุปสรรคในการกระจายเสียง

2. โทรทัศน์ (Television) ได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการเปลี่ยนความคิด และพฤติกรรมของคนเพราะสามารถเผยแพร่กิจกรรมผลงานให้ประชาชนได้ทราบ และได้สร้างความสนใจได้อีกด้วย

3. ภาพถ่ายรูปภาพกิจกรรม (Press illustration) สามารถใช้เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ได้ดี เช่น ภาพนิ่งโปสเตอร์ ภาพล้อ เป็นต้น ส่วนใหญ่ในการเผยแพร่ความคิดเห็นหรือนโยบายมักใช้ภาพประกอบคำอธิบาย

4. สไลด์ (slide) สามารถใช้เป็นสื่อเผยแพร่ประกอบคำอธิบายปรากฏการณ์ได้ดี แต่ต้องรู้จักให้สอดคล้องกับเรื่องราวที่จะบรรยาย

5. ภาพยนตร์ (film) เป็นสื่อสำคัญยิ่งชนิดหนึ่งที่ทำให้ความรู้ความบันเทิง และสามารถนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ได้เกือบทุกอย่าง

6. เครื่องขยายเสียง (Public Address System)

7. เครื่องบันทึกเสียง (Tape recorder)

8. แผ่นเสียง (disc)

9. อุปกรณ์สื่ออื่น ๆ เช่น เครื่องบันทึกภาพ (วิดีโอเทป)

4. สื่อการประชาสัมพันธ์ประเภทกิจกรรม (Activities) วิจิตร อวากุล (2526) ได้แบ่งหมวดกิจกรรมออกเป็น 4 หมวด คือ

1. หมวดชุมชนสัมพันธ์ (Community relations) ได้แก่ การจัดหรือร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนาประเพณีวัฒนธรรม

2. หมวดการศึกษา การจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาทั้งในด้านวิชาการ และทุนการศึกษา

3. หมวดความสำคัญของท้องถิ่น เช่น การจัดตั้งกลุ่มสโมสร สมาคม ชมรม การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย

4. หมวดเกี่ยวกับสถาบันโดยตรง เช่น กิจกรรมที่ส่งเสริมขวัญกำลังใจของการทำงาน มอบรางวัลผู้ทำความดี และกิจกรรมเผยแพร่ผลงานและชื่อเสียงของสถาบัน เช่น การเปิดให้ชมกิจกรรม (Presstour) การเปิดให้ชมกิจการ (Open house) การให้สัมภาษณ์สื่อมวลชน (Press Conference) การประชาสัมพันธ์โอกาสพิเศษ (Special Events) การจัดนิทรรศการ (Exhibition)

กิจกรรมนักเรียนที่โรงเรียน น่าจะพิจารณาจัดทำเพื่อประชาสัมพันธ์โรงเรียน และเป็นการให้การศึกษา และให้ประสบการณ์พิเศษแก่นักเรียนไปในตัว ซึ่งวิทยุ โทร (2526) ได้กล่าวไว้ 9 ประเภท คือ

1. การแข่งขันและประกวด (Contests) การแข่งขันกีฬาและกรีฑาเป็นกิจกรรมที่ประชาชนส่วนใหญ่นิยมที่สุด นอกจากนี้มีการโต้วาที การอภิปราย การประกวดกิจกรรมเกี่ยวกับ คณะเศรษฐศาสตร์ การประกวดทางศิลปะและการแสดงงานฝีมือต่าง ๆ ของนักเรียน

2. การแสดงละครและดนตรี (Entertainment) เป็นการแสดงที่ทำให้ประชาชนสนใจ ขณะเดียวกันเป็นการฝึกหัดให้นักเรียนรู้จักใช้ภาษาที่ถูกต้อง ฝึกหัดให้กล้าแสดงต่อหน้าประชาชนจำนวนมาก ๆ และฝึกความเป็นผู้นำไปในตัว ฝึกการกำกับเสียง แสง และการตกแต่งเวทีโดยนักเรียนเอง เปิดโอกาสให้รู้จักประยุกต์ความรู้ทางวิชาวิทยาศาสตร์ สถาปัตยกรรม และศิลปะ

3. งานสังคม (Social Affairs) การจัดงานเลี้ยงอาหารที่โรงเรียน ในโอกาสต่าง ๆ โดยเชิญผู้ปกครองและแขกผู้มีเกียรติมาร่วมด้วย นอกจากเป็นการหารายได้บำรุงโรงเรียนและประชาสัมพันธ์ให้โรงเรียนแล้ว ยังเป็นการฝึกหัดนักเรียนให้รู้จักเข้าสังคม เป็นต้น

4. การออกวารสารของนักเรียน (Student Publications) เป็นสิ่งที่ควรส่งเสริม เพราะนอกจากจะเปิดโอกาสให้นักเรียนหัดเขียนและรู้จักแสดงความคิดเห็นอย่างสุภาพ และเหมาะสม และยังช่วยส่งเสริมชื่อเสียงของโรงเรียนช่วยประชาสัมพันธ์ได้มาก โรงเรียนระวังข้อความ และการดำเนินการมิให้ขัดต่อกฎหมาย ศิลธรรม และวัฒนธรรม

นอกจากวารสารรายคาบแล้ว อาจจะมีหนังสืออนุสรณ์ในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันเกิดโรงเรียน วันรับประกาศนียบัตร และอนุสรณ์ประจำรุ่น ซึ่งควรส่งเสริมเช่นเดียวกัน ยังมีหนังสืออีกประเภทหนึ่งที่ไม่จัดเป็นวารสารหรือหนังสืออนุสรณ์คือ หนังสือคู่มือนักเรียน ซึ่งจัดทำขึ้นโดยคณะครูและนักเรียนร่วมกัน เพื่อแนะนำโรงเรียน แนะนำครูใหญ่ ผู้อุปการะโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียนนักเรียน และชี้แจงปรัชญาของโรงเรียน ตลอดจนระเบียบข้อบังคับ และคำแนะนำที่จะเป็นประโยชน์แก่นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป

ในด้านโรงเรียน อาจจะทำวารสารของโรงเรียนอย่างเป็นทางการ อาจจัดทำคู่มือครู คู่มือผู้ปกครอง ตลอดจนระเบียบต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชน ได้รู้จักโรงเรียนด้วยก็ได้ หรือจะจัดเป็นวารสารเพื่อความสัมพันธ์

ระหว่างโรงเรียนผู้ปกครองชั้น ก็จะได้มีประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน

5. สโมสรหรือชุมนุมต่าง ๆ ของนักเรียน (Clubs and Societies)

โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนจัดตั้งชุมนุมต่าง ๆ เช่น ชุมนุมยุวพุทธ ชุมนุมภาษาไทย ชุมนุมดนตรี ชุมนุมการบริการ ชุมนุมวัฒนธรรมไทย สโมสรเพื่อการศึกษา วรรณคดีไทย หรือ สโมสรอย่างอื่น เพื่อให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยจัดครูประจำชุมนุมต่าง ๆ ในฐานะที่ปรึกษาชุมนุมและ 1 คน และโรงเรียนให้ความช่วยเหลือและความสะดวกตามสมควร

6. สภานักเรียน (Student Council) ควรให้นักเรียนจัดตั้งสภานักเรียน

เพื่อให้มีส่วนร่วมปกครองกันเองตามวิธีการประชาธิปไตย อาจขอให้ครูบางคนมาร่วมด้วย ในฐานะที่ปรึกษาได้ หากการดำเนินงานเรียบร้อย สภานี้จะช่วยแก้ปัญหาเด็กเกเร และการชุมนุมที่ไม่สมควรได้มาก ทำให้โรงเรียนไม่เสื่อมเสียชื่อเสียง เป็นการประชาสัมพันธ์ไปในตัว

7. การประชุมนักเรียน (Assembly Programs) โรงเรียนควรมีการประชุม

ฝึกอบรม และให้ความรู้แก่นักเรียนเป็นประจำอย่างน้อย เดือนละครั้ง แต่ไม่ควรให้เป็นการประชุม เพื่อแจ้งข้อราชการ ควรให้เป็นการประชุมโดยเชิญผู้ปกครองบางคนมาบรรยาย ให้ความรู้บ้างสุดแล้วแต่โอกาสและความเหมาะสม

8. การทัศนอาจร (Sightseeing Tours) เป็นสิ่งที่โรงเรียนควรจัดให้นักเรียน

เป็นครั้งคราวอย่างน้อยปีละครั้ง การได้เดินทางไปเปิดหูเปิดตาทำให้นักเรียนมีประสบการณ์กว้างขวาง และมีโอกาสสังคมนกับเพื่อนนักเรียน และคณะครูอย่างเป็นกันเองในระหว่างการเดินทาง นอกจากนี้ประชาชนต่างท้องถิ่นก็มีโอกาสรู้จักโรงเรียน

9. พิธีรับประกาศนียบัตร (Commencement Programs) เป็นความจำเป็นที่

โรงเรียนควรจัดทำเป็นประจำทุกต้นปีการศึกษา เพื่อแจกรางวัลเรียนดี เป็นการให้เกียรติคนดี เป็นการพบปะผู้คนและแขกผู้มีเกียรติที่รับเชิญให้มาร่วมงาน ตอนค่ำอาจมีงานรื่นเริง ประกอบด้วยพอสมควรก็ได้ ในงานนี้ควรให้นักเรียนร่วมจัดงานด้วย ควรมีปาฐกถาพิเศษจากคนเด่นในรอบปี ซึ่งอาจเป็นศิษย์เก่าผู้มีชื่อเสียงเพื่อกระตุ้นนักเรียนปัจจุบันให้พยายามสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน

นอกจากกิจกรรมทั้ง 9 ประเภทแล้ว เอกซีย์ ก็สซุพันธ์ (2527) ได้เสนอว่า

"การจัดนิทรรศการของนักเรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน นอกจากจะเป็นการช่วยให้

ชุมชนรู้จักและเข้าใจโรงเรียนดีขึ้นแล้ว ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรู้ความสามารถของนักเรียนและครู"

สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมทั้ง 9 ประการนี้ ไม่ควรเป็นกิจกรรมเพื่อบีบบังคับหรือขอเงินบำรุงโรงเรียน แต่มุ่งในด้านประชาสัมพันธ์จึงจะได้ผล การจัดกิจกรรมใด ๆ โดยมุ่งหาเงินบำรุงโรงเรียนเพียงอย่างเดียว จะทำให้คนขาดและเกลียดโรงเรียนมากกว่าจะรักโรงเรียน (นพพงษ์ บุญจิตราตลย์ : 253๐)

กิจกรรมและบริการพิเศษต่าง ๆ ของโรงเรียน (special Events and Services) เช่น จัดวันเกิดของโรงเรียน จัดโปรแกรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นพิเศษทั้งในด้านการศึกษา การอาชีพและการหย่อนใจ ให้ประชาชนมีส่วนรับประโยชน์

กิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียน (Student Activities) คินเครด (Kindred, 1957) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียนเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ชื่อเสียงของโรงเรียน และเป็นการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิผลด้วยเหตุผลที่ว่า

1. กิจกรรมเหล่านี้จะต้องทำให้ประชาชนสนใจสภาพชีวิตและความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในโรงเรียน
2. ทำให้ผู้ปกครองตลอดจนผู้อุปถัมภ์โรงเรียนได้เข้ามาสู่โรงเรียน และมีโอกาสได้พบเห็นว่ามีนักเรียนเหล่านี้กำลังทำกิจกรรมและประสบผลสำเร็จอย่างไรบ้าง
3. กิจกรรมเหล่านี้จะได้รับความสนใจ ตลอดไปจากผู้ปกครองเนื่องจากมีบุตรหลานของตนมีส่วนในกิจกรรมนั้น
4. กิจกรรมเหล่านี้ส่งเสริมให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงภายใต้การแนะนำของครูที่มีความรู้ความสามารถ
5. เป็นการยินยอมให้ผู้ปกครอง และผู้อุปถัมภ์โรงเรียนเหล่านั้น ตัดสินใจว่าจะให้เด็กของเขาดำเนินชีวิตในปัจจุบันและอนาคตอย่างไร
6. เพื่อให้เห็นคุณค่าของกิจกรรมที่มีต่อการศึกษาาระบบใหม่
7. ช่วยทำให้ผู้ปกครองได้เข้าใจถึงอิทธิพลของโรงเรียนที่มีต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาของนักเรียน
8. เพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้พอใจในระบบโรงเรียน
9. เพื่อพัฒนาจิตใจของนักเรียน

10. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน

อัปษรศรี ปลอดเปลี่ยว (2533) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมไว้ดังนี้

กิจกรรมในโอกาสพิเศษและบริการพิเศษต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้แก่

1. การให้สัมภาษณ์ชี้แจง แลกงข่าวต่อสื่อมวลชน ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ (Press Interview หรือ Press Conference) ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของการให้สัมภาษณ์หรือจัดแถลงข่าวกรณีต่าง ๆ ที่สำคัญ เป็นที่สนใจและมีความสำคัญต่อการพัฒนาปรับปรุง หรือการเคลื่อนไหวของโรงเรียน

2. การจัดนิทรรศการ (Exhibition) เป็นการจัดแสดงเพื่อให้ข่าวสาร และความรู้ ซึ่งอาจจะมีทั้งภาพยนตร์ การบรรยาย การโฆษณา แผ่นภาพ แผนสถิติ และรูปภาพ ตลอดจนของจริงต่าง ๆ ตามความจำเป็นหรืออาจจะอยู่ในรูปของการแสดงผลงานหรือความก้าวหน้าของโรงเรียนในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันสถาปนาโรงเรียน วันสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น

3. การจัดงานเลี้ยงเพื่อเผยแพร่ (Press Parties) มักจะจัดขึ้นเพื่อแสดงความขอบคุณในความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ความสำคัญ ความจำเป็นของโครงการหรือแผนงานที่จะต้องจัดทำขึ้นต่อไป เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องที่มีความเป็นกันเองอย่างมาก และมักจะเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงอาหารกลางวัน หรืออาหารเย็นไปพร้อมกันด้วย

4. การจัดปฐมทัศน์ให้หนังสือพิมพ์ (Press Previews) เป็นการจัดการแสดงให้บรรดาสื่อมวลชนได้ทราบได้เห็นล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข่าวสารไปล่วงหน้า และจะได้นำไปทำข่าวหรือสารคดีเผยแพร่ต่อไป

5. จัดบริการอำนวยความสะดวกสำหรับหนังสือพิมพ์ (Press Enquiries) คือ ให้ความสะดวกกับสื่อมวลชนทั้งในรูปที่มาติดต่อด้วยตนเอง โทรค้นที่มา หรือเขียนจดหมายมาถาม ซึ่งงานนี้จะต้องเตรียมบุคคลและข้อมูลไว้ให้พร้อมและทันสมัยเสมอ

6. การจัดตู้หรือกล่องรับความเห็น (Suggestion Box) ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ คำติชม คำวิจารณ์ต่าง ๆ ของบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ซึ่งอาจจะมีคุณค่ายิ่งในการปรับปรุงโรงเรียน และถ้าเป็นเรื่องของความเข้าใจผิดต่อโรงเรียน หรือตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ควรจะได้ให้ความสนใจ และหาทางปรับปรุงแก้ไขโดยรีบด่วน

แต่ทั้งนี้ผู้รับผิดชอบจะต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ และเป็นธรรมกับผู้ที่แสดงความคิดเห็น เหล่านั้นด้วย

7. การจัดสวัสดิการของการทำงาน (Welfare Work) ได้แก่ มีแสงสว่างที่เพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก มี น้ำดื่มไว้บริการ มีดนตรี หรือเพลงให้ฟังในช่วงของการหยุดพักรับประทานอาหาร หรือในลักษณะของเงินกู้ยืม จะผ่อนใช้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ เป็นต้น (สุชาวดี สุกโตษะ : 2523)

8. บริการพิเศษต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น วันครบรอบจัดตั้งโรงเรียน วันสำคัญของชาติ ศาสนา บริการการใช้โรงเรียนเป็นสถานที่ประกอบงานมงคล บริการด้านเครื่องมือต่าง ๆ อาคารสถานที่เพื่อประกอบกิจกรรมทางสังคมของชุมชน

สรุป จากการศึกษาถึงรายละเอียดต่าง ๆ ของการประชาสัมพันธ์ตามที่ได้กล่าวมาทั้งหมดแล้ว จากแนวคิดการประชาสัมพันธ์โรงเรียนของ นพพงษ์ บุญจิตรราดูลย์ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์เกิดจากกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรในโรงเรียน
2. การประชาสัมพันธ์เกิดจากกิจกรรม สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน ศิษย์เก่าต่อครูและโรงเรียน
3. การประชาสัมพันธ์เกิดจากกิจกรรม สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปกครองชุมชน และโรงเรียน
4. การประชาสัมพันธ์ เกิดจากกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า สมาคมวิชาชีพต่าง ๆ และกลุ่มอิทธิพลในชุมชน กับโรงเรียน
5. การประชาสัมพันธ์อันเกิดจากการจัดกิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมในโอกาสพิเศษต่าง ๆ
6. การประชาสัมพันธ์ที่เกิดจากการใช้เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ และช่องทางต่าง ๆ

งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยเฉพาะนั้นมีน้อยมาก แต่ก็มีงานวิจัยในเรื่องลักษณะนี้ ซึ่งทำการวิจัยในระดับมัธยมศึกษา รวมทั้ง งานการวิจัยอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์อยู่บ้าง ดังต่อไปนี้

ในปี ค.ศ. 1968 สมาคมการวิจัยการศึกษาแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National Education Association Research Division 1968) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "ผู้บริหารกับการประชาสัมพันธ์โรงเรียน (The School Public Relations Administrator) ได้สรุปหน้าที่หลักและความรับผิดชอบของผู้บริหารที่ควรจะทำดำเนินงาน ในด้านประชาสัมพันธ์โรงเรียนดังต่อไปนี้

1. ทำการติดต่อกับสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เพื่อแถลงข่าวสารของโรงเรียน
2. เขียนข่าวของโรงเรียนเพื่อส่งให้แก่หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ และสื่อมวลชน
3. จัดตั้งคณะบุคคลทำงานในด้านเอกสารสิ่งพิมพ์
4. ส่งสิ่งพิมพ์หรือจดหมายข่าวของโรงเรียนไปยังชุมชน
5. รณรงค์ให้มีการเลือกตั้งคณะบุคคลที่จะทำงานให้มีหลักฐานถูกต้อง
6. จัดทำรายงานต่าง ๆ ของโรงเรียน แจงให้แก่ผู้ตรวจการศึกษาได้ทราบ
7. ทำงานร่วมกับชุมชนและพนักงานของรัฐในสาขาอื่น ๆ ตลอดจนกลุ่มบุคคล ในสาขาวิชาชีพทางด้านบริการอื่น ๆ
8. จัดโครงการพิเศษสำหรับโรงเรียนขึ้น
9. เผยแพร่โครงการของโรงเรียน
10. จัดให้มีบรรณาธิการสิ่งพิมพ์ในหน่วยงานกลางของโรงเรียน
11. จัดร่างสุนทรพจน์ ทำรายงานและเอกสารของหน่วยงาน
12. จัดให้มีสถานที่อันเหมาะสม เพื่อเชิญนักพูดหรือเปิดโอกาสให้บุคคลากรได้มีโอกาสพูด เพื่อให้ความรู้แก่บุคคลากร
13. จัดให้มีการฝึกอบรม ให้ความรู้เรื่องการประชาสัมพันธ์แก่บุคคลากรของโรงเรียน
14. จัดให้มีการประเมินผลทัศนคติของประชาชนที่มีต่อโรงเรียน
15. พัฒนาให้ครูได้มีส่วนร่วมในการแสวงหาวัสดุอุปกรณ์สำหรับการใช้ในการศึกษา
16. จัดให้มีบริการเกี่ยวกับบันทึกภาพในโอกาสต่าง ๆ

ในปี ค.ศ. 1978 อินแกรม (Ingram 1978 : 5842 A, อ้างถึงใน ณะศักดิ์ รอดเมฆ, 2527) ได้ทำการวิจัยเรื่องความเกี่ยวข้องกันระหว่างความสัมพันธ์โรงเรียนกับชุมชน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (The Relationship Between School Community Relations and Student Achievement) โดยทำการศึกษาวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case Study) ที่ Truman School ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีเฉพาะเด็กผิวดำ โดยมีรายละเอียดที่จะศึกษาเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร ความเกี่ยวข้องผูกพันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และครูในการทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหาาร่วมกัน และการแสดงออกถึงความเป็นมิตรกัน ผลการวิจัยพบว่า

- ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นไปในทางที่ดีด้วย
- การใช้การสื่อสารที่ดี ทำให้เกิดประสิทธิผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การสื่อสารแบบ 2 ทาง จะช่วยแก้ปัญหาการขัดแย้งได้
- การให้ผู้ปกครองเข้ามาเกี่ยวข้องและเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมและแก้ปัญหาของโรงเรียนทำให้เกิดความเป็นมิตรกันดียิ่งขึ้น

สมิคร หนูไพโรจน์ (2518) ได้ทำการศึกษางานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคใต้ การวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า "กลุ่มผู้บริหารมีความเห็นว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติงานด้านนี้มาก ส่วนกลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มประชาชน มีความเห็นว่าโรงเรียนปฏิบัติงานด้านนี้อยู่ในระดับน้อย

จันทรานี สงวนนาม (2518) ได้ทำการศึกษางานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคกลาง พบว่า

โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคกลาง ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานบริหารการศึกษา ที่ทั้งผู้บริหารและนักวิชาการต่างก็มีความเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนยังปฏิบัติงานในด้านนี้ค่อนข้างน้อย ส่วนความเห็นของประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าโรงเรียนได้ปฏิบัติงานบริหารการศึกษาทุก ๆ ด้าน ค่อนข้างครบถ้วน

และสมบูรณ์ ยกเว้นในบางข้อเท่านั้น เช่น การเชิญวิทยากรในท้องถิ่น มาสอนนักเรียน การที่โรงเรียนนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาสอนนักเรียน และการที่โรงเรียนจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ประชาชนมีความเห็นว่า โรงเรียนได้ปฏิบัติ ก่อนข้างน้อย

สุบรรณ จันทร์คณา (2519) ได้ทำการศึกษางานบริหารการศึกษาของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ ในด้านความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานบริหารการศึกษาในทุก ๆ ด้านค่อนข้างมาก ยกเว้น งานในด้านความสัมพันธ์กับชุมชนที่โรงเรียนยังปฏิบัติงานในด้านนี้ค่อนข้างน้อย ส่วนที่ปฏิบัติมากที่สุด และรองลงไปตามลำดับได้แก่ ด้าน บุคลากร ด้านธุรการ ด้านวิชาการ และด้านกิจการนักเรียน

ผลการวิจัยของทั้ง 3 สอดคล้องกันว่า งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนประถมศึกษานั้น ยังปฏิบัติงานด้านนี้อยู่ในระดับน้อย

สอาด พรหมน้อย (2523) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดประชาสัมพันธ์ของ โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานที่ปฏิบัติจริง ซึ่งโรงเรียนทำอยู่ในเกณฑ์มาก คือ ด้านความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรในโรงเรียน และความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียนและศิษย์เก่า ส่วนสถานที่ปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อย คือ ด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลและสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ ด้านการใช้กิจกรรมนักเรียนและการบริการของโรงเรียน ด้านการใช้เอกสารสิ่งพิมพ์และสื่อมวลชน
2. สถานที่ควรปฏิบัติ ในด้านความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรในโรงเรียน และด้านความสัมพันธ์กับนักเรียนและศิษย์เก่า ควรปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สุดหรือมากที่สุด ส่วนอีก 4 ด้าน ควรปฏิบัติในเกณฑ์ดีหรือมาก

3. องค์ประกอบสำคัญของการจัดประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนประถมศึกษา

การจัดประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูใหญ่ ครู และประชาชน โดยเรียงลำดับที่ให้ความสำคัญได้ว่า โรงเรียนควรจะให้ความสำคัญการจัด การประชาสัมพันธ์ ด้านการสร้างความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรในโรงเรียน เป็นอันดับแรก และด้านที่ให้ความสำคัญลำดับถัดไป คือ ด้านความสัมพันธ์กับนักเรียน และศิษย์เก่า ด้านความ-สัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ด้านการใช้กิจกรรมนักเรียน งานประจำปี และบริการของ โรงเรียน ด้านความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคล และสมาคมวิชาชีพต่าง ๆ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการใช้เอกสาร สิ่งพิมพ์และสื่อมวลชน

สุชาติ สุกโทษะ (2523) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการประชาสัมพันธ์ ของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยสรุปว่า

1. โครงสร้างการจัดการประชาสัมพันธ์ของกระทรวงศึกษาธิการ มีการจัดส่วน งานบริหารอย่างเป็นทางการเฉพาะของกระทรวงโดยส่วนรวม มีนโยบายและวัตถุประสงค์ ยังไม่ชัดเจน มีการแต่งตั้งและกำหนดตำแหน่งผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ไว้ทุกส่วนราชการ สำหรับในด้านหน้าที่ความรับผิดชอบ และกิจกรรมมีการกำหนดไว้ชัดเจนพอสมควร ส่วนในด้าน การติดต่อสัมพันธ์ ยังเน้นรอส่วนราชการอื่นมาติดต่อมากกว่า และในด้านงบประมาณส่วนใหญ่ มีการจัดสรรให้ และมีเพียง 4 ส่วนราชการ เท่านั้นที่ยังไม่ได้จัดสรรเงินให้เป็นการเฉพาะ

2. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้รับความรู้ประสบการณ์ทางด้าน การประชาสัมพันธ์โดยการศึกษาจากตำรา เอกสารและสอบถามจากผู้รู้มากกว่าการศึกษาจาก สถาบันการศึกษาหรือการอบรม

3. การดำเนินงานการประชาสัมพันธ์ของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้ง 7 ด้านนั้น ส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่าการดำเนินงานอยู่ในเกณฑ์น้อย คือ ในด้านกระบวนการ ดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ด้านความสัมพันธ์ภายในหน่วยงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่าง หน่วยงาน (กรม) ของกระทรวง ด้านการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ทางวิทยุ และโทรทัศน์และ ด้านการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ ทางหนังสือพิมพ์ ยกเว้นในด้านการใช้สื่อทางเอกสาร สิ่งพิมพ์ จดหมาย และป้ายประกาศ เผยแพร่ และด้านการใช้กิจกรรมและบริการอื่น ๆ เท่านั้น มีการ ดำเนินงานอยู่ในเกณฑ์มาก

4. ปัญหา และอุปสรรคในด้านการประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานนั้น การขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่จะทำหน้าที่ในด้านการประชาสัมพันธ์ และเรื่องวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการประชาสัมพันธ์มีไม่เพียงพอ ซึ่งผู้บริหารระดับกรมเห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในเกณฑ์น้อย แต่ผู้บริหารระดับกอง เห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคอยู่ในเกณฑ์มาก

ธนะศักดิ์ รอดเมฆ (2527) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ ทั้ง 6 ด้าน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 พบว่า

1. กิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียนที่โรงเรียนปฏิบัติออกมาให้เห็นตามความคิดเห็นของประชากร 2 กลุ่ม อยู่ในระดับมาก มีอยู่ 2 ด้าน คือ กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียนและศิษย์เก่า กับการจัดกิจกรรมนักเรียนและบริการชุมชนของโรงเรียน

2. กิจกรรมประชาสัมพันธ์โรงเรียนด้านอื่น ๆ อีก 4 ด้าน คือ 1) กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีของบุคลากรในโรงเรียน 2) กิจกรรมการใช้เอกสารสิ่งพิมพ์ และสื่อมวลชน 3) กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชน 4) กิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดีกับกลุ่มบุคคลและสมาคมวิชาชีพ ความคิดรวมของประชากรทั้ง 2 กลุ่ม เห็นว่าโรงเรียนได้มีการปฏิบัติออกมาให้เห็นอยู่ในระดับน้อย

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ ผู้บริหาร และอาจารย์ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย

เสนีย์ สังขพันธ์ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษากระบวนการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาดีเด่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นมีการกำหนดนโยบาย ปรัชญาและวัตถุประสงค์ของโรงเรียนไว้อย่างชัดเจน การวางแผนงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้คณะกรรมการประชุมร่วมกับกรรมการศึกษา ประเภทของแผนจัดทำ ได้แก่ แผนประจำปี แผน 1-3 ปี และแผนควบคุมกำกับ การจัดองค์การไม่มีการจัดโครงสร้าง การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยเฉพาะทุกโรงเรียน มีโครงสร้าง 6 งาน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษากำหนด การจัดคนเข้าทำงานในวิธีการ สังเกต และความถนัดและศึกษาประวัติของบุคลากร การอำนวยการมีการสั่งงานด้วยวาจา และเป็นลายลักษณ์อักษรตามลักษณะของงาน การตัดสินใจใช้วิธีสั่งการ

ดำเนินการโดยผู้บริหารเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องทราบแล้วตัดสินใจร่วมกัน การติดตามและควบคุมการทำงานใช้วิธีการรายงาน การประชุม การสังเกตและการสัมภาษณ์โรงเรียนประถมศึกษาดีเด่นไม่มีปัญหา การบริการงานด้านงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพราะโรงเรียนใช้วิธีการตัดสินใจในรูปกลุ่มทำงาน เปิดโอกาสให้ครูและกรรมการศึกษา มีส่วนร่วมในการบริหาร การมอบหมายงานที่เหมาะสม กับบุคลากร การเตรียมการโดยยึดแผนโครงการเป็นหลัก

สิทธิเดช จันทรศิริ (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ ระดับโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะในกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบลักษณะการดำเนินงานระบบเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ระดับโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา กิจกรรมและสื่อที่ใช้ในการเผยแพร่ข่าวสาร รวมทั้งปัญหาและความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนนั้น ผู้บริหารร่วมกับคณะครู-อาจารย์ เป็นผู้กำหนดนโยบายตามแนวทางที่กรมสามัญศึกษากำหนด มีคณะทำงานร่วมวางแผนการปฏิบัติงาน และงบประมาณส่วนใหญ่ได้มาจากเงินบำรุงการศึกษา ส่วนสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงาน มีทั้งที่เป็นของหน่วยงานประชาสัมพันธ์เอง และที่ขอใช้ร่วมกับหน่วยอื่นหรือขอยืมจากหน่วยงานภายนอกด้วย

ในด้านความร่วมมือ พบว่า ภายในกลุ่มโรงเรียนมีการดำเนินงานร่วมกัน เฉพาะกิจเป็นครั้งคราว ส่วนผู้บริหารให้ความร่วมมือค่อนข้างมาก และบุคลากรในโรงเรียนรวมทั้งบุคคล หรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้แก่ ผู้ปกครองและหน่วยงานราชการให้ความร่วมมือปานกลาง แต่ผู้นำชุมชนและสื่อมวลชนให้ความร่วมมือค่อนข้างน้อย

สำหรับการประเมินผลการปฏิบัติงานนั้น ใช้วิธีประชุมทีมงาน เพื่อประเมินผลตนเอง และสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานเข้ารับการอบรมหลักสูตรการประชาสัมพันธ์ระยะสั้น เพื่อเพิ่มพูนความรู้

2. กิจกรรมที่ทำเป็นประจำคือ การเผยแพร่กระจายเสียง การติดป้ายประกาศ การจัดทำเอกสารข่าวหรือวารสาร ส่วนกิจกรรมพิเศษ คือการเผยแพร่ผลงานดีเด่น การประชุม

ผู้ปกครอง และการปัจฉิมนิเทศนักเรียน จะใช้ผ่านสื่อป้ายประกาศ กระจายเสียงตามสาย และสื่อบุคคล

3. ปัญหาในระดับสูงของการดำเนินงานโดยตรง คือ ผู้ปฏิบัติงานมีการเพิ่มมากขึ้น เพราะยังต้องสอนนักเรียนมากเท่าเดิม และงบประมาณกับวัสดุครุภัณฑ์ไม่เพียงพอ

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้งระบบเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ เห็นว่า ส่งผลดีทำให้โรงเรียนมีความตื่นตัวพัฒนาการดำเนินงาน ประชาสัมพันธ์และเกิดความสามัคคี ร่วมมือแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างโรงเรียนดีขึ้น เป็นประโยชน์ต่อชุมชน การบริหารและการจัดการศึกษาของชาติแต่จะต้องทำการพัฒนาด้านบุคลากร งบประมาณและวัสดุครุภัณฑ์ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

สุนัตรา ไผ่แก้ว (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า

1. การประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์หัวหน้างานประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ด้าน โดยเรียงตามลำดับดังนี้

1. กิจกรรมของนักเรียน และกิจกรรมของโรงเรียนในโอกาสพิเศษต่าง ๆ
2. ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ศิษย์เก่าของครู และโรงเรียน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า สมาคม

วิชาชีพต่าง ๆ และกลุ่มอิทธิพลในชุมชนกับโรงเรียน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน
5. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียน

6. เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์และช่องทางต่าง ๆ ในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งสองกลุ่ม มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ปัญหาและอุปสรรคในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอยู่ในระดับน้อย